

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

La mort de Primo de Rivera elimina del procés de responsabilitats tota idea de venjança.

La mort del general Primo de Rivera

Només recollint els caps de conversa que podien sentir-se diumenge en els llocs públics on es parlava de la mort del general Primo de Rivera ens trobaríem la feina feta. Durant l'entreacte del concert que l'Orfeó Català va donar al Palau Nacional, i a les sales de descans dels teatres el comentari era unànime: «Pobre Primo!».

La paradoxa és cruel. Ell es creia un

poder i que havia passat la frontera plorant, en llegir, a la seva cambra d'un hotel de París, els diaris d'Espanya, devia experimentar la impressió de l'home que cau d'un niu. Encara que de tot allò de «l'home providencial» i «el salvador d'Espanya» només se'n cregués un vint per cent, que ja és candidesa, la desillusió devia ésser terrible. I tot això se li deia existint el règim

influències de l'ambient barceloní. I ens va fer el favor d'evitar-nos una vergonya i de confirmar-nos que la llibertat no pot venir del sabre, ni la tranquil·litat ve de la tranca. Llavors els babaus d'aquí li varen girar l'esquena.

Consti, però, que el dictador no va trair ningú. Creiem que és fer-li un favor creure que no tenia cap idea ben sòlida i ben establerta sobre cap mena de principi polític. Primo de Rivera hauria fet tot el contrari si hagués sentit altres influències. El que tenia ben ficat al cap era la idea de manar, i la resistència dels de sota l'excitava i el traïa fent-li adoptar actituds de tirà-quistot. Però si prescindim d'aquest instint de gallejar que li feia creure que vivia a règim continu de parada militar de gran espectacle, no trobareu cap més element director de la seva política. És difícil trobar idees en aquest cervell. Sobre això no hi ha dubte perquè l'home se'n ha donat enter en les extenses i freqüents notes. En aquestes notes, el dictador, que no tenia un cos de doctrina, va fer molta demagògia. Va confondre i barrejar tots els conceptes polítics. L'home que volia copiar el feixisme, tot sovint parlava amb elogi de la democràcia. En realitat, no sabia gaire el que es deia. L'estil era sempre confusoriari, cactic i esmaltat de frases pintoresques.

Aquestes notes foren la causa de la caiguda del seu govern. Va adjudicar-se el dret d'ésser l'únic comentarista polític d'Espanya. Els diaris publicaven aquestes notes a títol d'informació i les haurien publicades sempre, però el general va disposar que la inserció de les notes fos obligatòria. Aquest absurd només s'explica creient que un dia va decidir orientar l'opinió amb la ploma a la mà. I tement que els diaris pensessin que l'activitat literària del president era abusiva, va disposar que la publicació dels seus textos fos obligatòria.

Els resultats d'una política digna de l'últim general tipus segle XIX havien d'ésser fatalment retornar a l'Espanya país de generals civils, un país dividit en dues grans castes, una de gent que pega i menja el pressupost i una altra de gent que paga i calla. La Unió Patriòtica no tenia altra finalitat.

Per què recordar ara tota l'actuació de la Dictadura? Present està a la memòria de tots. El dictador ens havia servit centenars de resums. Amb col·laboració amb França — i aquest és l'epísoi més brillant de sis anys d'humiliació pública — va pacificar el Marroc. No va ésser difícil convèncer-lo de la necessitat d'una cooperació francesa. Aquest és el seu èxit més notable, però la iniciativa se li va escapar.

En resum: va pujar al Poder per a salvar el règim, va fer tot el que va saber per a salvar-lo i fou expulsat del Poder quan la continuació de la Dictadura era un perill per al règim.

de censura per ell implantat. L'home que havia lligat de mans la premsa i creia que ja era suficient que ell pensés per a tots els espanyols, ha estat una víctima de la veritat escrita.

La gent que presentava aquesta tragèdia assegurava que el vençut no sobreviuria a la seva mort política. Però en el fons aquest bon senyor era un sentimental.

La mort de l'ex-dictador és d'una crueltat suficient per a satisfer els seus pitjors adversaris. Fins ara el general havia estat un home de sort. Tot li havia anat vent en popa, havia triomfat a tot arreu, havia guanyat totes les batalles i condecoracions que havia volgut, era general, marquès, gran d'Espanya i dictador, i havia descobert que la divina providència ens l'havia enviat com un salvador. En honor d'ell s'havien cremat milers de tones d'encens, tenia un monument al seu poble, una estàtua equestre, i a cada població hi havia un carrer o una plaça que portava el seu nom. La sort d'aquest home hauria estat completa si s'hagués mort estant al Poder. El contrast entre ell i els que haurien continuat la Dictadura l'hauria vindicat. Generosament hauria donat dos mesos de vida per a estalviar-se aquesta mort tràgica, a l'exili, en una cambra d'un hotel de París, a l'hora que tota la premsa d'Espanya revisa la seva obra.

Primo de Rivera ha estat generós. Va accedir al miratge del Poder a fi d'evitar un greu afer de responsabilitats. Ha mort emportant-se'n tota la responsabilitat de sis anys i quatre mesos de govern. I ara serà facilíssim carregar sobre les seves responsabilitats, les responsabilitats dels grossos comparses. El seu govern ha estat goiesc i el final shakespearic.

Pobre Primo!

Si Primo de Rivera era un home providencial hauréu de reconèixer, almenys, que la Providència el va fer néixer amb seixanta o setanta anys de retard. Primo de Rivera és l'últim general espanyol del segle XIX, aquells generals dels «pronunciamientos», aquests cops d'Estat que ens han donat tanta fama, han arruïnat Espanya i han estat la causa de l'endarreriment polític que tots patim.

Des de la Capitania General de Barcelona, un dia va sentir veus. Va sentir veus d'espectres, la veu de Ferran VII que li feia suggestions estranyes. Obeint les veus, l'home va publicar un manifest d'una gran elevació quixotesca en la qual en forma d'un regionalisme de «cuarta regió» hi ha la petjada de certes suggestions locals. En aquella època de Somatènt era moda a Barcelona fer homenatges als generals que ocupaven la Capitania o el Govern civil. Per això no és estrany que una multitud espessa de babaus acompanyés el general a l'estació, que el bisbe el beneficés i que el triomfador cregués que en nom del seu sabre podia prometre justícia.

Quan el general va publicar el seu manifest és possible que no tinguéssim una idea clara de les causes que havien determinat el seu adveniment al Poder. Hi havia un afer de responsabilitats que podia commoure el país. Bon punt va arribar a Madrid, el general va saber situar-se i va oblidar les

El general Primo de Rivera al balcó de la Capitania general de Barcelona el dia del cop d'Estat

home providencial, «el salvador d'Espanya», però la gent una mica cultivada i el poble aciençat veia en ell un esperit lleuger. Per això, en tenir notícia de la seva mort, la gent deia, amb un to que és una barreja de pietat i d'ironia: «Pobre Primo!».

Pobre Primo! Podia tenir pitjors funerals.

No tenim instints de corb, però creiem que la mort no és un veto a la crítica, sobretot ara que el cos del general Primo de Rivera haurà rebut sepultura a Madrid. L'ex-dictador devia sofrir horriblement. L'escassa informació que d'ell es tenia deixava endevinar que el vençut passava hores amargues. Això ho presentava tanta gent que havíem pensat de parlar-ne. És fàcil d'imaginar que la lectura dels diaris espanyols havia d'haver trasbalsat el cervell del general. Si no voleu negar-li la bona fe, hauréu de convenir que la lectura dels diaris ha d'haver-li revelat que estava voltat de genteta. Si seguia creient en la

Primo de Rivera

el dia que va presentar la seva dimissió

fantasia del superàvit, si no havia perdut la fe en la competència d'un Calvo Sotelo o d'un Guadalhorce, si no s'havia adonat que Galo Ponte és un pobre senyor, si no sabia que un Baró de Viver és capaç d'encomanar el grotesc a tot el que el volta, si ignorava que a cada població d'Espanya estava representat per la gent més inferior i sospitosa, aquest pobre senyor, llençat del

MIRADOR INDISCRET

Mirador multat

Hem rebut un comunicat del Govern Civil anunciant-nos que ens havia estat imposada la multa de cinquanta pessetes per haver publicat sense passar per la censura un article titulat: «El Real Cuerpo de la Nobleza a l'estable de l'Ardiaca».

La protecció a l'aristocràcia

Per què les autoritats i la censura de la Dictadura i la censura actual protegeixen sistemàticament l'aristocràcia i qualsevol senyor mentre porti un títol nobiliari antic o modern? Això es pregunta MIRADOR.

En virtut de quins privilegis un aristòcrata no pot ésser objecte de cap mena de crítica i ha de fruit d'una protecció especial que no s'estén als altres ciutadans? Això ens preguntem tots.

Consti que a Madrid aquesta protecció no existeix.

L'excés de protecció pot espatllar les coses i induir-nos a la temptació d'explicar amb tots els detalls i documents que una personalitat que fins ara ha manat a Barcelona i castigava durament els periòdics va fer coses ridícules per a no pagar l'inquilinat. I consti que es va sortir amb la seva.

També podríem dir que a casa d'un aristòcrata de la passada situació es pot comprovar que totes les bombetes diuen «roba-da», en record d'haver pertengut a l'Ajuntament de Barcelona.

Podríem parlar de molts altres «privilegis» com aquest.

Realment, tot això mereix molt respecte i molts miraments.

Un sopar als advocats perseguits per la Dictadura

Més de cinc cents advocats es van reunir dimarts passat, al restaurant del Parc, per homenatjar els seus companys de junta i el senyor Albert Bernis, perseguits per la dictadura.

I encara molts no van poder assistir-hi perquè van fer tard: s'havien acabat els tiquets. En canvi, d'altres que no eren advocats van servir-se de tots els mitjans per poder-hi anar, i deu o dotze ho aconseguiren, que s'havien reunit prudentment en una taula una mica arreconada, com si tinguessin por d'ésser descoberts.

També hi havia qui d'advocat només en té la carrera, com Josep Maria de Sagarra, que, amb la calba més envernissada que mai, revivia, assegut entre els seus companys d'estudis, les hores passades en les aules universitàries i extensions. Una altra calba, la d'En Llorenç-Llausàs, també feia el seu efecte, entre advocats de primera fila.

Tothom es va assegurar on bonament va poder, sense distinció de categories. Així, en taula un xic allunyades de la presidència hi havia els senyors Pere Coromines, Pere Rahola, Ventosa i Calvell, Martínez Gimeno i Roig i Bergadà. Els que pogueren arreplegar un lloc prop de la taula presidencial no l'haurien cedit per res del món; la feina que hi va haver perquè el delegat dels advocats de Madrid, senyor Rubió, pogués tenir un bon lloc.

El sopar transcorregué animat. «Com es veu que són advocats», deia Carlos Vázquez, que per una nit passà com un advocat de Ciudad Real.

Com que tot arriba, arribà l'hora dels parlaments. Xavier Regàs, encarregat de llegir les adhesions, no s'havia pogut estar de fer saber les més importants als coneguts de més a prop seu. Si hagués tingut més temps, ja no hauria calgut llegir-les.

Els reunits, que ja havien començat el sopar amb aplaudiments, un cop represes les forces, van tornar a picar de mans amb més delit, en llegir-se les adhesions.

Mentre el nostre amic senyor Amadeu Hurtado ofería l'àpat als homenatjats, les ovacions continuaren, i ja no van parar en tota la nit, mentre parlaren els senyors Bernis i Maluquer, i fins al final del discurs del senyor Ramon d'Abadal, coronat per una ovació imponent.

Estretes de mans, abraçades. Algunes abraçades eren de fill pròdig. Però tot es perdonava en aquell moment. A tots els unia un mateix sentiment. Fins l'advocat senyor Sitges, que en totes les juntes generals figurava sempre a l'oposició, fos com fos, semblava content. Potser en sofria defraudat per haver-se'n hagut d'anar sense intervenir en cap discussió; però no n'estava ressentit: «Ha estat una festa molt simpàtica», deia en sortir.

I això és un indicatiu. Realment, la festa va resultar-ho molt de simpàtica, i no és exposat de dir que el seu record perdurará, i no sols entre els que hi varen assistir i s'hi varen adherir.

Pupineria

El president de la U. P. de Sant Pere de Riudevilles, quan va ésser fundada la seva entitat va venir a Barcelona a recollir els carnets dels seus companys, i els va pagar de la seva butxaca. I quan va ésser hora que els seus pupins els hi fessin efectius, el bon senyor no en va poder treure l'aigua clara. De totes maneres el president no va pas perdre la serenitat, i decidí esperar el moment oportú per a cobrar una quantitat que legítimament li pertanyia.

Aquesta ocasió ha arribat ara amb la dissolució de l'entitat. El president s'ha rescabalat de la pèrdua aprofitant el traspass del local amb tots els seus accessoris a un ferrer de matxos.

La història de la fundació de la U. P. de Sant Pere de Riudevilles és molt divertida. Els elements que la van constituir eren els que formaven el Centre Nacionalista. Aquesta entitat tenia a la porta del seu local un cartell amb unes lletres molt grosses amb la denominació social.

El dia que es van decidir a canviar de partit, van haver de canviar també el rètol, però aquesta feina els va resultar més senzilla que la primera. Van anar a cal pintor i li van dir:

— Vos agafeu el cartell i al cantó de darrera hi pinteu la nova inscripció. No hi serà de més que procureu que no se us embruti el del cantó del davant. A la millor, sabeu, un altre dia l'hauréu de tornar a girar.

Els que no es volen conèixer

Al Saló del Passos Perduts, del Palau de Justícia. En Ramon d'Abadal i Calderó es passeja amb un parent seu, fill de Vic, actualment veí de Manresa. En direcció oposada, ve En Joan Vallès i Pujals i s'acosta als dos senyors, amb la mà estesa i un somriure ple d'amabilitats.

Don Ramon d'Abadal gira l'esquena en rodó. El seu parent, donant-se compte de la tivantora de la situació, ho arregla com pot. Aleshores, En Vallès i Pujals fa per manera de trobar una explicació.

— Es veu que ja no em coneix. Pobre home... Els anys, sabeu?...

Program cultural

Els nous regidors que han entrat a formar part de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament han remarcat, amb la natural estupefacció, que havia desaparegut totalment la considerable biblioteca que hi havia en el despatx de la Comissió.

La singular performança és deguda a les activitats del senyor Ponsà. Aquest senyor va donar ordre a un dels porters de l'Ajuntament que estripés tots els llibres, fullets i publicacions escrits en català que constaven a la biblioteca. L'honest funcionari va complir l'ordre al peu de la lletra i es va passar tres mesos — tres mesos! — trossejant la biblioteca. Els llibres castellans no varen ésser estripats, però han desaparegut també d'una manera no menys misteriosa.

El senyor Ponsà, que és el que va ordenar aquest pogrom literari, era el president de la Comissió de... Cultura!!!

Piquiponiana

El senyor Pic i Pon no perd cap ocasió per fer una bona frase. Darrerament, quan el van nomenar tinent d'alcalde del nou Ajuntament, el gran home de la Plaça de Catalunya no es va poder estar de dir-hi la seva.

— ¡Por fin me han ajustisado!, va fer. Volia dir, naturalment: Por fin me han hecho justicia.

Una altra...

Sembla que Joan Estelrich i Josep Pla van a publicar una revista setmanal d'estudis socials i polítics i, sobretot, de crítica política. Diu que seran els dos únics redactors del setmanari.

Mentre que no en resultin també els dos únics lectors, tot irà bé.

EL COMENÇAMENT D'UNA TRISTA FI

L'arribada del vençut a París, on havia de trobar la mort

Curs de pare

A la Banda Municipal sembla que hi ha hagut un cert rebombori — altrament, cosa ben pròpia d'una banda — a propòsit del singular nomenament de músic titular que s'ha donat al senyor Ricard Lamote, fill, com el mateix nom ho indica, del senyor Lamote pare.

El tal jove ha ingressat a la Banda Municipal sense passar per les oposicions reglamentàries que han tingut de sofrir tots els altres professors. Com sigui que algú ho fes notar al director, senyor Lamote, sembla que aquest va contestar:

— Pobret, deixeu-lo tranquil! Si no toca res més que el bombo! Coses més grosses han passat a l'Ajuntament!

Desagradables insistències

Ja vàrem publicar un article a propòsit d'En Benigani, que de dibuixant ha passat a clown. Aquest fet dona encara actualitat a unes anècdotes seves, que el mostren com un bon home d'humor.

Un dia, Benigani viatjava en la plataforma d'un tramvia. El cobrador es presenta, i el nostre home paga el seu bitllet. Passen cinc minuts i heus ací que el cobrador, una mica desmemoriat pel que es veu, es torna a presentar amb gest de creditor.

En Benigani, molt digne, li fa:

— Escolteu: que us penseu que juguem al set i mig?

Una explicació plausible

Pocs dies abans de marxar del Marroc, Benigani es trobava en un cafè de Ceuta amb una colla de companys seus, soldats com ell. Explicava que entre els objectes que s'emportava d'aquelles terres hi havia una calavera de moro, la qual presentava la particularitat de tenir un forat de bala al mig del front.

— Vols dir que te la deixaran passar a la duana d'Algèires? — li va dir un company.

— Home — va fer En Benigani —, si hi posen algun inconvenient, els diré que ja és usada.

Desconfiances conjugals

Hem vist cobrar a la Societat d'Autors, a les dones — i de vegades a les amigues — dels autors.

Però mai no havíem vist presentar-se a cobrar a cap autor acompanyat de la seva senyora, com En Carrion. El passat dia 10, estaven tots fent cua.

— Cobra tan poc — exclamà una mala llengua — que la seva muller ha arribat a creure que li feia moros...

Sempre oportú

L'altre dia l'Enric Borràs va anar a la seva ciutat natal, la veïna Badalona. A preses del públic, va haver de parlar, cosa que sempre fa de gust.

En el seu parlament, es va mostrar emocionat de l'afecte demostrat pels seus compatriotes, i sobretot content — va dir — d'haver pogut parlar amb «l'home que tant ha fet pel nostre idioma, el meu cordial amic Pompeu Gener».

En Fabra, que era entre el públic, es va quedar parat.

Què passarà el dia que En Borràs cometi un lapsus així fent comèdia?

Contra todos los dolores
no hay remedio de acción tan rápida como las tabletas de **CAFIASPIRINA**

Sus efectos son también insuperables en las neuralgias, dolores de muelas, de oídos y de las sienes, así como también en los que acompañan a las molestias periódicas de las señoras.

Aumenta el bienestar, despeja el cerebro y no ataca el corazón ni los riñones.

Desconfiad de las tabletas sueltas.

El senyor Milà i Camps, canonge de la Seu

Amb la nostra dèria de col·leccionar estampes del Barri Gòtic, voltàvem fa temps per aquest recó de Barcelona quan veiem, a la porta de la Pietat, tres canonges prou populars en la nostra ciutat. L'un és un antic conegut nostre, rodanxó, lluent i optimista, dels que més influència han tingut en els canvis soferts en pocs anys per aquella banda del Mons Taber. L'altre és aquell que, predicant en lloanca de la dictadura, digué que del carlisme ja només quedaven *cuatro caballeros del Santo Sepulcro*, i els del requeté, agraits, el visitaren al seu domicili i l'obsequiaren amb tres unces d'oli de ricí que l'impossibilitaren d'assistir al cor durant tres dies. El tercer és aquell entusiasta de les miniatures, de tal manera que ni en els dies més sants sap abstenir-se de perseguir-les per les rebotigues dels antiquaris.

Formen la comissió que va a testimoniar la reconeixença del Capítol al comte del Montseny fent-li lliurament d'un riquíssim àlbum de fotografies de gran tamany, fastuosament relligat per un dels millors artífexs de la nostra ciutat, amb sentida adreça amb lletres d'or fi a les tapes i amb un sumptuós faristol de ferro forjat i bronze, per a suportar-lo.

— Què ha fet — preguntareu — el comte del Montseny, per merèixer l'agraïment del Capítol?

Senzillament, comprar al Capítol, per una quantitat que no baixa de cent deu mil duros, les Cases dels Canonges que donen ara a aquell tros del carrer del Bisbe una fesomia tan divertida, feliçment completada amb el famós pont gegòtic.

Hem dit comprar? Aquesta paraula és recíproca de vendre, i el que va mitjançar entre la Diputació del senyor Milà i Camps i el Capítol Catedral no fou ben bé una venda. El primer dels tres canonges comissionats ens havia explicat, en una altra ocasió, el tràmit de la cosa.

— Si veiéssis un infolli manuscrit que t'entim a l'Arxiu de la Catedral, que és començat l'any 1473 i acaba en 1624, i es titula *Liber Reparationum domorum episcoporum et canonicorum*, et convenceries que d'obres, els canonges, en aquestes cases sempre n'hi hem fet, o més ben dit, n'hi van fer, puix que nosaltres, pobrets de nosaltres!, no podíem fer ni el més just per aguantar-les. Ja fèiem prou de tenir-les. Has de saber que aquestes cases els canonges les havíem pogut escamotejar de la desamortització. Es per això que la nostra situació, en l'aspecte legal, era bon xic equívoca. El Foment de les Arts Decoratives ja volia comprar-nos-en una, i no la hi vam vendre per escrúpols de consciència. Quan el senyor Milà i Camps tractà de comprar-les per a la Diputació, li vam exposar els nostres escrúpols. Llavors el sé les arrelles per obtenir un Reial decret del 31 de maig de 1927, segons el qual les cases dels canonges de Barcelona eren propietat de l'Estat i aquest les cedia a la Diputació de Barcelona. Res, que amb un cop de ploma perdíem bous i esquelles. Pensàvem acudir a Roma, es parlava d'excomunió, etc. Però En Milà ens va donar una solució per arranjar l'assumpte a satisfacció de tots.

«Farem una cosa — ens va dir —. Vostès, en compliment d'aquest Reial decret, donaran possessió solemne d'aquests immobles que fins ara han usdefruit a la Diputació de Barcelona. En compensació, la Diputació votarà cent deu mil duros per al Capítol Catedral, perquè pugui fer les obres que necessita la nostra Seu, tals com el trasllat del cor, restauració i embelliment dels cènics mingitoris del claustre, instal·lació del dispositiu elèctric per a tocar les campanes», etc., etc.

El que no va dir el nostre amic canonge, encara que potser ho sabia, és que el Capítol, tot i no ésser l'amo de les cases, les havia llogat. Una, per exemple, a l'Antiquari Dalmau; una altra, la més tronada, al Foment de les Arts Decoratives, la qual entitat esmerçà més de trenta mil pessetes en obres de restauració i consolidació; una altra a En Basili Nevot, que hi tenia aquella botiga d'antiguitats anomenada «La Basílica». I no ens va dir tampoc que les indemnitzacions als llogaters eren d'una quantia tan ridícula, que, ara que han canviat les coses, es parla d'un plet contra el Capítol.

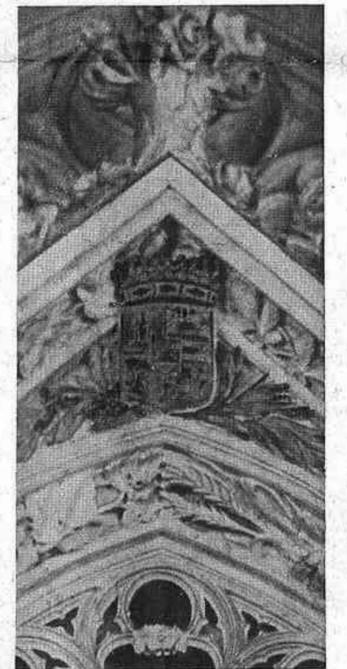
Mentre els tres comissionats són a veure el comte del Montseny, els esperem que tornin, tot vagant per aquelles cases. No podem jutjar com han estat «restaurades» les del carrer del Bisbe, puix que no les coneixem abans, però el que ha estat fet amb la que té la cantonada davant la porta de la Pietat, no té fi ni compte. Quan, en 1925, el Foment de les Arts Decoratives s'hi instal·là, féu obres per valor, com hem dit, de 30.000 pessetes. Aquestes obres, però, foren realitzades amb una cura i amb un amor a les belles coses de casa nostra, inigualats per cap restaurador dels nostres temps. Mentre aquella casa fou estatge d'aquella entitat benemèrita que En Milà i Camps desallotjà enganyosament, prome-

tent-los la casa del carrer de Mercaders i després no complint res del que havia promès, hom hauria pogut admirar en ella gairebé íntegrament la disposició insinuada en l'esmentat *Liber Reparationum* etcètera, de l'Arxiu de la Catedral. La «scala maior», el «estudi qui és en lo replà de la

El Sr. Milà i Camps tal com s'hauria volgut veure

scala», la «cambra maior» amb la llar de foc, la «cambra de guarda-roba», la «cambra de les dones de servei», el «porxo alt qui és sobre la cambra maior», etc., etc. De tot això ja no en queda gairebé res. En efectuar, personalment, els propis socis de l'entitat, les obres de restauració, En Lluís

L'escut de l'ex-futur canonge comte del Montseny al despatx de la Presidència de la Diputació.

Rigalt descobrí uns bellíssims decorats del segle XV en negre, vermell i ocre, amb els senyals heràldics de les famílies Pons i Cardona a les mènsules del que degué ésser antiga sala d'actes, amb una llegenda llatina en minúscules; tot això fou reconstituït per Mossèn Gudiol i per l'Olliva de Vilanova... De tot això no en queda res!

Al cap d'una llarga estona, veiem sortir de l'antic Palau de la Generalitat el terçet «canònic». Baixem corrent les escales perquè ens diguin com ha anat la visita.

Resultava que el senyor Milà i Camps es va sentir emocionat, tant que volgué correspondre als sentiments mostrats pel Capítol, fent a aquest l'honor de demanar que el nomenessin... canonge honorari de la Seu de Barcelona.

— És clar que s'ho té ben meregut — comentà el nostre amic —, però... ja patirem! Aquelles paraules ens donaren a comprendre que la reunió següent del Capítol seria bon xic moguda i interessant, i decidíem assistir-hi, aprofitant un estratègic amagatall que havíem descobert en l'esmentada sala, en una de les darreres visites que hi havíem fet.

El divendres següent, a quarts d'onze del matí, el domer entrà a la Sala Capitular, tot sorollant un forç de claus i rosegant el caliquenyó.

— Juraria que, fa una estona, ha entrat un senyor... — I anava mirant pertot arreu. — Jo deu haver tornat a sortir i no me'n dec haver adonat.

Un moment després començaven a entrar canonges amb els hàbits de cor, i aquella Sala adquiria la més completa fesomia medieval. Un dels assistents obre el llibre d'actes i llegeix la del Capítol anterior, la qual és aprovada. Acte seguit un capitular s'aixeca i comença a llegir un document que venia a fer:

«En virtud de la encarecida súplica recibida del Excmo. Sr. Conde del Montseny, Presidente de la Excmo. Diputación de Barcelona, en la que manifestaba sus ardientes deseos de verse nombrado *Comendado Honorario de esta Catedral Basílica*; en gracia de los señalados favores recibidos por este Capítulo de tan egregia persona, los abajo firmantes proponemos que se acceda a su petición y...»

— Protesto d'aquesta proposició! — interromp el canonge X***, pallid com la cera.

— Això és un escàndol intolerable! — exclama el Dr. Y*** indignat.

— Ni aquest senyor podria aspirar a més ni el Capítol podria descendir a menys! — cridà el canonge Z*** amb els braços enlaire.

Els altres canonges contraataquen furiosos i en mig de la cridoria més escandalosa s'enen paraules i expressions impròpies d'una reunió de canonges i de persones educades, mentre alguns dels que haurien de fer costat als tres que han protestat, callen per tal de seguir nedant i guardant la roba: — ¡Separatistas! ¡Que se vayan a...! ¡Que se pase a votación! ¡Eso, eso!

Els tres canonges protestataris s'aixequen i abandonen la sala. El més vell dels tres es porta el mocador als ulls per dissimular les llàgrimes.

Tots els que romanen voten favorablement a la proposició, la qual surt l'endemà cap a Roma amb la signatura del Bisbe.

— D'aquí quinze dies — deia l'endemà En Milà i Camps al Baró de Viver — seré canonge honorari de la Seu de Barcelona: el mateix que el rei!

— I ara! I com us ho heu arreglat?

— Ens costa cent deu mil duros.

— Home, em sembla que per menys diners us hauríem fet bisbe i tot, si ho haguéssiu volgut. M'agradarà veure la presa de possessió. Bé m'hi deureu convidar.

— No faltava més; serà solemníssima. Ja m'he encarregat l'hàbit de cor, i fins tinc una cadira triada.

— Sí? Quina?

— La que té pintades al respall les armes de l'Emperador d'Alemanya, les quals hi són des de la celebració del darrer Capítol de l'Ordre del Tusó d'Or.

Vuit dies més tard els canonges de la Seu de Barcelona rebien, retornat, el mateix document que havien tramès a Roma, amb una llegenda amb lletres vermelles al peu que deia: «No procedeix donar entrada a aquesta petició.» I a continuació, la data, la signatura del Cardenal cap del servei corresponent, i el segell de la Santa Seu.

En assabentar-se'n, En Milà i Camps adreçava una lletra als canonges que deia: «Enterado de que este ilustre Cabildo Catedral habia acordado por unanimidad nombrarme canónigo honorario de este Capítulo, me apresuro a rogarles que desistan de su propósito, por cuanto no me creo con méritos suficientes...» etc., etc.

Es el vell conte del raim i de la guineu. En Milà i Camps ja no ha parlat mai més amb ningú de la seva canongia no-nada.

Per la nostra part, hem pensat fer content al senyor Milà i Camps, que hagué de renunciar al seu somni, publicant el seu retrat tal com li hauria agradat de veure's.

JOAN SOLER

L'APERITIU

1915. — Vet aquí que aquest any 1915 és un any fatal. Algú es pensarà que ens referim a algun incident famós de la guerra. Però ara aquest sentiment d'historiador recau sobre una ampolla de beguda. Tràgicament declarada indesitjable, calumniada d'una manera sagristanesca i pedant, i condemnada per un decret a evitar tota mena de contacte amb el paladar de milions de senyors i de senyores.

Es tracta simplement del decret prohibint la fabricació i la venda de l'absenta en territori francès, donat l'any 1915.

Això m'ho ha dut a la memòria un reportatge que ha publicat aquests dies *L'Illustration* amb una fotografia que trenca el cor.

L'absenta, i això és un gallicisme, perquè en català se'n diu donzell, és una herba de virtuts delicades, per la qual els antics es tornaven folls. Aquells metges famosos de les comèdies de Molière, amb el nas de cartó i un tros de ceba a cada galleda, i una xeringa com un observatori sota l'axella, ja anaven per les cases dels malalts amb un mocador ple de fulles de donzell, i si el malalt no tenia gana, n'hi bullien un mig vaset, i la víctima obria els ulls i es posava a devorar com un lleó. Els cals de cafè que jugaven a escacs i contaven mentides en aquell lloc on el nebot de Rameau dissecava la vida privada de l'època, d.l donzell en deien la fada verda, perquè era una herba plena d'encisos i perversitats com les fades de cabellera d'all i de llavis de caramel de rosa.

Es conta que en els triomfs dels antics generals, unes dames opulentes i d'un greix de la millor qualitat, els servien un delicat «vi d'herbes» fet de donzell, perquè en la victòria sempre hi ha una punta d'amargor.

Els grans fabricants d'absenta sempre han estat raríssims i no se sap per què. Després d'aquest gran Pernod, al qual no agrairan mai prou els homes l'immens favor que els ha fet, es citava com importantíssim Monsieur Louis-Philippe Premier. Aquest formidable fabricant francès és gairebé desconegut de nosaltres, i avui és necessari dedicar-li un amable record.

Sembla que cap allà l'any 30 del segle passat, vivia a Grenoble un pintoresc republicà que es deia François Premier; aquest xicot menjacapelans i tarambana va posar seny i va plantar una confiteria a Romans, plaça Fontaine-Couverte, i a més a més de tractar la confitura i el pa de pessic, es dedicà a la fabricació de licors dolços, aquells licors de fruita, que només en bevien quatre gotetes els canonges artrífics i les finíssimes senyores atacades d'erotisme senil.

Vet aquí que aquest gran republicà va tenir un fill l'any 1836, i li va posar el nom de Lluís Felip, que era el nom del rei.

Aquest fill ha estat el déu de tots els tendres solitaris, dels lírics somiadors i dels francs disbauxats amb un nas vermell com un pebrot a la brasa i una barba esqueixada i francmaçònica. S'ha de saber que l'any 1880 el senyor Lluís Felip Premier va començar a fabricar, amb un èxit boig, l'absenta tal com Déu mana. Sense ell és ben segur que Verlaine no hauria pogut acabar de convertir-se al catolicisme, ni escriure aquells sonets que fan plorar, en els quals entre alexandrí i alexandrí es descobreix una camisa de seda volant sobre unes cuixes. Monsieur Premier es va fer l'amo de la situació i el príncep de totes les tavernes. La fada verda acompanyada d'un alcohol fortet es bevia a raig. Era l'època en que els vasos d'absenta sense una gota d'aigua entraven al fetge dels minyons de divuit anys, un darrera l'altre. L'absenta feia combinacions de gran melodrama. Aquests bevedors tendres jugaven amb els ganivets i les pistoles com si fossin trenes de senyoreta de pensionat. Hi havia cada crim que tallava l'aire. Els erudits de l'École des Chartes entre pergamí i pergamí anaven xarrupant unes copes temptadores com un ópal, i això donava una gran lluentor a la història de França.

A Monsieur Premier, quan li deien que l'absenta feia mal, es posava a renegar com una ratapinyada. S'ha de saber que els bigotis de Monsieur Premier eren com els de Víctor Manuel, el de la Unitat Italiana. Uns bigotis que fets amb pel gairebé no es poden aguantar a la cara. Es necessari que siguin de bronze, o si més no, fets amb una garba de filferros. Aquest bon senyor presentava una barba semítica i a un nas deform, tot de fulles de rosa i de cireres aixafades. El nas autèntic del gran bevedor.

El seu entusiasme per l'absenta era dels més patètics. Després de dir que tots els metges eren uns porcs, tractava la beguda amb una correcció elegant, en feia un elogi de vell verd i prudent, la seva paraula era com el pinzell de Degas repassant l'esquena de les ballarines.

Vingué l'any 1915 i l'invent de Monsieur Premier se'n va anar per terra; sort que ell havia mort l'any 1908, carregat de medalles i de diplomes.

Des que no hi ha Pernod, ni Premier, a París els crims han deixat d'ésser espirituals, els poetes no acaben els versos en cua de peix i les prostitutes ja no estimen com estimaven els concerts de piano i violí.

Quan algun francès conegut meu arriba a Barcelona, de seguida que el trobo, abans de sentir les seves paraules sento el perfum de «Pernod» que li fa la boca. És natural.

JOSEP MARA DE SAGARRA

ESTUFES - BRASERS - CUINES

Carbons PERMANYER

Clarís, 13. Telèf. 10723 - 52081. Barcelona

NOVATATS EN PIJAMES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

TOS BRONQUITIS, CATARROS, ASMA, etc.
La verdadera medicación balsámica la encontrará con el uso de las

PASTILLAS MORELLÓ

BANCO HISPANO DE EDIFICACIÓN

REAL SOCIEDAD COOPERATIVA DE CREDIT

Avinguda Conde de Peñalver, 8 i 10 - MADRID

Casa pròpia, finca rústega, cancel·lar hipòtecs, diner per negocis, dots per la vellesa, s'obté subscriuint-se al Banco Hispano de Edificación.

Informes: DELEGACIÓ PROVINCIAL - Rosselló, 315 - BARCELONA - Telèf. 70021

BRILLANTS TOTS TAMANY I QUALITATS =

J. ROCA

Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

L'amnistia i la revisió dels processos polítics i socials

Sembla que el Govern està disposat a concedir una ampliació de l'amnistia i la revisió dels processos polítics i socials. Fou un gran error excloure els catalans de l'amnistia. Aquesta particularitat reconeixia d'una manera massa poc diplomàtica el nostre particularisme. Si l'amnistia havia de comprendre tota la gent que en una forma o altra varen protestar, alguns fins a la sublevació, contra el govern il·legal i arbitrari de la Dictadura, era just que els catalans no en fossin exclosos.

Volem fer notar que en demanar l'ampliació de l'amnistia cal sol·licitar també la revisió dels processos polítics i socials. L'amnistia ha d'afectar, doncs, els catalanistes i els obrers. L'obrerisme és també un particularisme català, gairebé exclusivament barceloní. Per consegüent, així com el president de la Diputació senyor Maluquer s'ha interessat perquè fos concedida l'amnistia i la revisió dels processos polítics, correspon a l'Ajuntament i particularment a l'alcalde vigilar que els obrers barcelonins i els propagandistes obrers no siguin els únics que no es beneficiïn de les mesures de clemència. Són els obrers barcelonins els que han fet Barcelona amb una cooperació personal més directa i dolorosa que la dels capitalistes. Es, doncs, a l'Ajuntament a qui cal demanar que es concedeixi als obrers barcelonins la revisió dels processos socials.

Jaume Compte, retrat pel seu company de presó J. M. Rigol

Tant de l'una banda com de l'altra, hi ha a la presó o a l'exili gent que ha comès delictes de poca importància. De la banda dels sindicalistes hi ha a la presó, entre els culpables, molts homes absolutament innocents. I pels que hagin imaginat o executat atemptats d'estil balcànic cal també una mica de pietat que no exclou la reprovació dels actes. La clemència serà concedida segurament si es té en compte que els governs d'aquests últims anys també eren completament balcànics.

Creiem que el Govern està disposat a concedir l'ampliació de l'amnistia. N'estem segurs per la senzilla raó que una amnistia que exclougués tota una regió seria un error d'impossible rectificació i de liquidació encara més imposable. Es ja realment extraordinari que l'amnistia no fos completa des del seu origen i no esborrés un dels errors més grossos del govern anterior, un dels que més va perjudicar la Dictadura i el règim.

Creiem també que l'amnistia és pròxima. En aquest afer hem estat de sort perquè és humanament impossible decepcionar l'home que l'ha gestionada, el senyor Maluquer. Ja vam dir que tenim la sort que el president de la Diputació sigui monàrquic. Però el monarquisme de la gent intel·ligent és una afeció i les afeccions no són mai superiors als sentiments. És natural que el catalanisme del nostre president tingui unes arrels molt fondues i sigui la substància d'aquest esperit selecte, mentre el seu monarquisme n'és la forma accidental que fa actualment viable el senyor Maluquer. Per això creiem que des del punt de vista de govern no és possible desil·lusionar el senyor Maluquer i produir l'irreparable.

Cal, doncs, que el president de la Diputació estigui convençut que l'amnistia ens ha de venir de les seves mans. I en aquesta obra ha de col·laborar-hi l'alcalde de Barcelona. Els afers socials, la liquidació d'una època tràgica de la història de la ciutat, és de la incumbència del senyor Güell, i si no fos concedida la revisió de tots els processos socials, és el senyor Güell, alcalde de Barcelona, el qui haurà de vetllar l'afer. Com a barceloní, l'alcalde sap com tots nosaltres que els empenyats per afers socials són víctimes, a vegades culpables, a vegades innocents, d'una època tèrbola, i ell coneix com tots els mil i un incidents d'aquell període i sap que la culpa no és tota de la gent que ha de lluitar per viure i que per consegüent té d'aquesta vida tan dura un concepte una mica dur.

L'afer està, doncs, en mans de dos homes ben intencionats i que tenen motius de sobres per a demanar i si cal per a exigir.

Els propietaris del Liceu volen fer estalvis

Fa pocs dies es van reunir en assemblea els propietaris del Liceu a fi d'examinar les proposicions dels aspirants a Empresa amb motiu de la renovació d'aquesta que té lloc cada quatre anys.

Sembla que, tractant-se d'un afer d'importància com és aquest, els propietaris després d'examinar detingudament les proposicions, havien de decantar-se per qui en presentés unes de millors des del punt de vista de posar més alt el nom del nostre primer teatre i de presentació i qualitat de les obres.

Però es veu que no va ésser així. Una gran part de la propietat del Liceu, sense arribar a ésser la majoria, es va decantar per qui els ho feia més barat. La cosa és un xic lamentable.

No volem insistir sobre una cosa passada i que encara té remei. Però sí que volem fer constar que el Liceu, encara que de dret pertany exclusivament a la propietat, de fet pertany a tota la ciutat, i que la propietat hauria de tenir això en compte en prendre les seves decisions.

No hem pogut examinar les condicions que presenten els aspirants a empresaris. Però és un fet molt significatiu que quan el Liceu necessita importants reformes, la propietat es decanta pels que li exigeixen menor esforç. Ens sembla que els que s'han decidit en vista d'aquesta comoditat, oblidant una mica allò que representa ésser propietari del Liceu.

Els actuals propietaris del Liceu representen aquells patricis barcelonins de mitjans del segle XIX, que van construir el nostre gran teatre per dues vegades, com sigui que el foc hagués destruït el primer edifici. Ells van voler que la nostra ciutat

tingués el millor teatre del món. Les riqueses d'aquests homes no els feien concebre un desig immoderat d'apilonar estalvis superflus, ni de malgastar fútilment en disbauxes. Es sentien ciutadans. Sabien que la missió dels poderosos és de fer les grans coses d'interès comú, i que sense aquesta missió llur figura moral seria miserable. Sabien que, sense respecte envers les coses de l'esperit, com més poderós és l'home, s'acosta més a la bèstia. Sabien, en una paraula, ésser senyors.

I l'actual propietat del Liceu ha de fer honor als seus avantpassats i tenir en compte que la condició de propietari del Liceu no vol dir solament poder escoltar òpera per poques pessetes, sinó que és un honor que crea tantes obligacions com drets.

Ningú no pretén que els propietaris del Liceu s'arruïnïn. D'altra banda, ells saben tan bé com nosaltres que una calamitat així difícilment s'esdevindrà, i que si volen poden fàcilment rescabalar-se de les quantitats esmerçades. Raó de més, doncs, perquè en lloc de posar-hi traves, donin tota mena de facilitats perquè el Liceu sigui un teatre adaptat a les exigències modernes. La seva obligació és exigir a l'empresari que porti a cap aquestes reformes i que faci unes temporades dignes de Barcelona; que exigeixin que els diners que esmercin en bé de la ciutat no es perdin inútilment. Però mai conformar-se amb les coses que surten barates per la sola raó d'ésser barates.

Haurien de demostrar que han perdut el seu sentit aquell vers famós del Dant: *L'avara povertà dei catalani.*

V. LL.

Mirant a fora

A Mònaco n'hi ha 750 d'enfadats

Fa temps que els habitants de Mònaco estan ressentits contra la família regnant. Recents esdeveniments que atenyen la vida privada d'aquesta han agreujat el mal i un aire de revolució bufa entre els ben cuidats jardins de la bella ciutat.

L'opinió corrent era que els habitants de Mònaco vivien en el millor dels països possibles. Des de 1869 que no paguen impostos, perquè el Casino de Monte Carlo és una font de diners inestroncable, que bastaria per mantenir tot el país si el príncep no se'ls quedés tots. D'això es queixen els seus súbdits.

Ja en 1911 van començar a rondinar, però llavors tenien un príncep que feia quedar bé tot el país amb la fama de savi que tenia: impulsor de l'oceanografia, membre de l'Institut de França, etc. A més a més, va fer construir un port, molts jardins i altres obres públiques. Es clar que això eren despeses generals per millor servir el turista que s'hi anava a jugar els diners. I encara havia promès que cediria a l'Estat les seves propietats particulars. Per tot plegat, les coses es van arreglar fàcilment.

Però en 1922 el príncep Albert va ésser succeït per l'actual, Lluís II, i les coses van tornar a espavillar-se. Lluís II és un bon home, que només pensa en la caça, que entra al palau per la porta de servei, evitant així que la guàrdia li rendeixi honors. Això, però, el rebuixa als ulls del seus súbdits.

Els habitants del principat no estan contents perquè són pobres. No paguen impostos directes, però sí indirectes, principalment la taxa de luxe, i si els terrenys del país han pujat de valor, tant se'ls en dona, perquè són del príncep. Per afegidura, la majoria d'empleats del Casino — n'hi ha 4.000, amb sous de 3.000 francs per terme mitjà —, són italians o francesos.

En setembre de 1928, un genedarme, xiulat i empaiat per la multitud, va engagar un tret de revòlver en l'aire. Aquest esdeveniment és conservat per la història amb el nom de la Revolució de Mònaco. Com es veu, fou una revolució proporcionada a l'extensió territorial del principat. El poble, exasperat, va enviar una delegació per exposar els seus greuges al príncep, demanant sobretot que es limités el nombre d'estrangers empleats al Casino.

A totes aquestes qüestions se n'hi acaba d'afegir una altra de caràcter privat. La princesa Carlota, filla del príncep regnant, que es va casar amb el marquès de Polignac, demana la separació de béns i cossos. Ella se n'ha anat no se sap ben bé on.

Entremig hi ha un senyor molt afecte al Casino, favorit del príncep Lluís i conseller de la princesa Carlota, i al qual els de Mònaco no tenen gens de simpatia. El partit governamental — 50 adherits — està contra el príncep consort, però el democràtic — 700 adherits — l'apuntala. (Els altres 23.000 habitants de Mònaco són estrangers i no tenen dret a fer política.)

Tot plegat fa una mica l'efecte d'una d'aquelles pel·lícules americanes en què els actors porten uns uniformes llampants i passen en el regne imaginari de Bòltàvia.

Tan felipos que podrien ésser els de Mònaco amb el 8 per 100 que la Societat dels Banys de Mar, l'empresaria del joc, dona al príncep, si aquest no es guardés tots els diners! Mentrestant, encara tenen els carreers il·luminats amb llum de gas.

Els petits símptomes d'un gran mal

Una de les armes contra les dictadures ha estat en tots els temps la ironia. En aquests moments seria poc humà retreure les bromes que s'han fet durant els sis anys de govern del general Primo de Rivera. Però tothom recorda prou bé — corrien com la pólvora —, i quan es faci la història d'aquest període no se'n podrà prescindir per saber quina era de debò l'opinió pública, privada de manifestar-se obertament. La premsa amb què corren, l'afany amb què es divulguen i la satisfacció amb què es redon, són un símptoma d'estar minat el poder autoritari que n'és objecte.

Per això molts règims dictatorials, aparentment forts per qui se'ls mira des de fora i no pot saber sinó el que el mateix poder deixa que se sàpiga, no ho semblen tant a qui pot observar aquells símptomes.

Aquesta atmosfera que respiràvem quan la dictadura, sembla que ara també es troba a Itàlia. En aquest mateix lloc ja vàrem contar una anècdota que explicava Béraud en el seu llibre Ce que j'ai vu a Rome. En la mateixa obra, Béraud explica la popularitat aconseguida per una cançó d'origen innocent però que després fou aplicada als feixistes: No t'arrabiare, la vita è breve, deia la cançó. Els feixistes no han fet cas d'aquest consell i s'hi enrabaven de tal manera, que Mussolini prohibí la cançó amb greus penes als que la cantessin.

Ara, amb motiu de la caiguda de la dictadura espanyola, les bromes i les al·lusions han recuat a Itàlia. Tant, que els camises negres de Milà van assaltar un cafè d'una penya del qual sortien moltes de les al·lusions molestes al règim.

Però abans de començar a fer destroces, els assallants volgueren pendre la filiació dels concurrents a la penya. Tots eren del partit feixista, i ho van acreditar amb el carnet corresponent. Alguns d'ells eren periodistes que cada dia havien de cantar les glòries de Mussolini.

Es o no és realment un símptoma?

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4, BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telefònica: DANIBES

Un article del Comte de Romanones

De totes les incidències del discurs de Sánchez Guerra, la més interessant és potser la confirmació que amb llur silenci n'han vingut a fer els santons de la política. Hi havia un atacat, un atacat i un cor de prohoms ex-ministres, ex-líders, que podien testimoniar contra l'agressor o contra la víctima la veritat o falsedat de les acusacions.

Entre els silenciosos hi ha el senyor comte de Romanones. Afortunadament tenim una versió autèntica del seu pensament en un article que amb el títol de «Die Spanische Diktatur» publica el fascicle de desembre de la revista Nord und Sud, que dirigeix a Berlín el professor Ludwig Stein i edita la casa Carl Heymanns. L'article és

Un Romanones de la bona època

prou clar en l'aspecte que ens interessa i ve a corroborar les censures a la personificació unitària dels poders de l'Estat. Per això — que està obscurit amb llargues dissertacions avui ja ocioses sobre el que era la dictadura —, i perquè l'article en qüestió està tot el amarat d'un veritable sentiment liberal molt viu i coratjat, en donem un ampli extracte amb traducció fidel dels principals fragments.

L'article comença amb unes protestes de sinceritat només velada pel fet de parlar a un públic estranger.

La dictadura espanyola — deia el comte de Romanones — no és pròpiament una dictadura, el govern d'un sol home com el cas grec de Pàngalos o el portuguès de Carmona, ni tampoc el govern d'un home com a representant i personalització d'un gran corrent d'opinió, com Mussolini i el feixisme.

«A Espanya no passa res d'això. Ací el general Primo de Rivera, com a president del Consell de Ministres, està sotmès més de dret que de fet a la persona del monarca. Governar a base de la confiança règia i de la suposada confiança popular. No sols decideix en nom del rei els afers, sinó que per les decisions importants sotmet l'afer a la signatura règia... La força política, que s'anomena Unió Patriòtica no és una milícia en sentit feixista. Lluny d'ésser font o sustentacle del poder del general Primo de Rivera, és un conglomerat monàrquic que ell ha reunit amb l'esforç directe dels governadors de les províncies. Viu purament de la bona gràcia del general i durarà el que duri la seva estada al poder.»

«La forma actual del govern no és per tant una dictadura, sinó una monarquia absoluta, ja que en l'exercici del poder sobirà a través del ministeri designat pel rei, manquen el control del Parlament i el de la premsa, el primer dissolt i la segona sotmesa a prèvia censura. Amb això ha desaparegut, a més, la limitació prevista en l'acte de legiferar d'ésser les lleis primerament votades pel Parlament i després sancionades per la corona. Avui el rei, amb el seu Gabinet, s'ha incorporat totalment del poder legislatiu, sense immixció de cap altre organisme del país. A més a més, el govern s'ha atorgat autoritzacions per a obrar amb caràcter excepcional, ense submissió a les lleis, dictant ordenances per als seus propòsits i, encara més, s'ha autoritzat ell mateix per a ignorar sentències proferides pels tribunals en litigis entre l'administració i els ciutadans quan eren favorables als darrers.»

«No hi ha, per tant, a Espanya un cas pròpiament de dictadura exercida pel general Primo de Rivera amb exclusió de tot altre poder, sinó un govern monàrquic que s'assembla al practicat pels últims reis de la casa d'Àustria, sense la suavitat que en aquell temps portaven a l'exercici del poder dues circumstàncies de la vida social: la menor eficàcia del poder públic i l'existència de poderosos òrgans consultius.»

Segueix l'article afirmant que la causa eficient de la creació i persistència del règim no és el cop d'Estat del 13 de setembre de 1923, sinó que aquest és la final eclosió de causes molt més antigues. Radiquen aquestes causes en l'augment de la massa obrera antipolítica, poderosa i organitzada, i en la manca d'una burgesia liberal, perquè els homes de classe burgesa s'han incorporat al camp conservador i coquetegen intel·lectualment amb els grups socialistes. L'agitació obrera creixent suscita dificultats i conflictes i la impotència del sistema polític i parlamentari constitucional per dominar-los que més o menys és comú arreu del

món, se suposa que tenia per causa la personal inèpcia dels homes polítics. L'agitació obrera, l'agressió teòrica al sistema constitucional i parlamentari d'homes de tots els camps, coincideixen amb la inassistència de l'opinió i amb l'hostilitat de les institucions que més haurien degut emparar-lo. Llavors vénen les crisis, el terrible gastat i consumir figures, la crítica de la premsa, el sabotatge de les minories, l'hostilitat de l'exèrcit contra el govern.

A les dificultats generals se sumaven la guerra crònica al Marroc, el déficit de les finances, les formes violentes que l'agitació social anava prenent a Barcelona. La situació s'aguditzava, veus d'alarma definien més i més el perill sortint dels regles de la burgesia i de la clerecia, i amenaçant amb la revolta. Barcelona era l'indret més adequat perquè els partits burgesos hi són en franca oposició amb els del centre, perquè la nombrosa guarnició hi era hostil al sistema. Al seu cap Primo de Rivera, donant al seu acte llargament deliberat un aire d'inspiració, refusà francament l'obediència al govern.

Els cercles militars del país seguien el general; el govern s'hi oposa, i fou decisió reial, en lloc de donar-li mitjans per a establir la disciplina, retirar-li la confiança. Triomfà sense violències el general.

No és Primo de Rivera una figura banal, i en el poder s'han acusat les seves dots. Intel·ligent, comprensiu, amb dots naturals d'orador amb la riquesa, la gràcia característiques de l'andalús, treballador, ràpid a decidir-se, enèrgic, la seva mentalitat correspon ben bé a la de l'espanyol mitjà. Una part del seu poble — no de cert la majoria — se sent interpretat per ell i sap manibrar en l'atmosfera canviable de l'opinió, com si fos un vell polític, curtut en l'aire d'assemblees i parlaments.

Un encert d'ell fou proclamar que seria curi (des tres mesos) el seu govern, apagant així recels i coleres i facilitant la calma espectral.

L'article reconeix després i avalora els èxits dels Govern en la repressió dels atemptats sindicalistes, en l'acció a Africa, i no gosa a donar opinió sobre els resultats assolits en la qüestió catalana. Resumeix els motius d'hostilitat que, com a liberal, sent envers la dictadura, i acaba amb aquest paràgraf:

«Per un monàrquic com jo, hi ha encara un altre motiu per a ésser enemic de la dictadura, i és el gran dany que causa quan inevitablement descarrega damunt el rei, la responsabilitat enorme de la dictadura. Cert, el general Primo de Rivera ha pres cavallerament aquesta responsabilitat al seu damunt. Ho ha dit i accentuat mantes vegades amb paraules i gestos que algú ha pogut pendre com un senyal de vanitat, però que no hi ha motiu per suposar que no siguin l'expressió de lleialisme monàrquic. Però això no vol dir res. L'acceptació de la responsabilitat pel Ministeri és peculiar i exclusiva del sistema parlamentari. Aquest, que té per origen la voluntat col·lectiva, en designar els ministres per mitjà del Parlament, fa que la nació a través dels diputats porti la responsabilitat dels actes del rei, bo i prenent-la normalment al seu damunt els ministres. En un règim absolut això no és possible l'autoritat del govern n'el rei, i del rei és legal i virtualment «la iniciativa». Si un ministre no hi està d'acord, és rellevat del càrrec, i el substitueix al seu bon plaer, sense explorar la diversa opinió del Parlament o del país. Per això aquella lògica immanent i inflexible que informa la història i manifesta la consciència popular trasllada la responsabilitat del govern, en les monarquies absolutes, sempre i segurament al rei. La veu que així ho declarà romandrà un cert temps, potser molt de temps, muda però sobtadament s'aixecarà damunt les opinions. Llavors la nació diu el seu veredict. Aquesta responsabilitat reial, no declarada encara, serà major i farà més difícil i perillós el canvi de govern com més temps passi.»

L'article acaba amb uns mots sense interès sobre el programa polític que al temps en que es redactà tenia la dictadura

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

CALZADOS MINERVA

Sociedad Anónima

Via Laietana, 30

Setmana Santa a Sevilla

Excursió acompanyada i a realitzar en un magnífic Autocar Pullman

baixa direcció de

VIAJES MARSANS, S. A.

Rambà de Canaletos, 2 i 4. - BARCELONA

QUINZE DIES DE DELICIOS VIATGE PER ESPANYA

Preu per persona, tot inclòs: 990 pessetes

Itinerari: Barcelona, Lleida, Saragossa, Calataiud, Monestir de Pedra, Alhama d'Aragó, Guadalajara, Madrid, Valdepenyes, Còrdova, Ecija, Sevilla, Granada, Baza, Múrcia, Elche, Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona, Sitges i Barcelona.

SORTIDA: el 10 d'abril

LES LLETRES

UN HOME SOL

Conte inèdit de XAVIER BENGUEREL

A Joaquim Homs

Estava cansat. No hi havia plaça ni carer, passatge ni recó més o menys urbà, que no fos ple de l'aldarull de la gent que s'escometia quasi per proveir-se en les tendes de queviures. A cada passa l'empenyien enormes embalsams i cistells, sobreixint de viandes. Als timpans, li vibrava encara, com al fons d'un pou, el guirigall fastuós dels crits ambulants i, ara, s'estava assegut, pengim-penjam, malgrat el pessic del fred, damunt la muralla del port, amb el delit o la necessitat de buidar-se d'aquell enrenou nadalenc que l'embriagava tan estúpidament. Més que emmellangit, se sentia enervat, no sabia ben bé per què, qui sap si precisament perquè ho sabia massa, diríem per sobreabundància física i moral.

Escopi l'escorrialla de tabac que li havia quedat entre les dents i, cosa insospitada en ell, es meravellà una estona, el temps just d'inclinar el rostre per projectar la saliva, del serpenteig que feien damunt l'aigua les bombetes dels vaixells ancorats.

Es trobava en aquell moment dolç de suspensió mental en què el cervell no pensa o el que pensa no arriba a cristalitzar la nostra atenció.

L'aire esmolat s'esmunyia pel garbell de la seva indumentària excessivament minsa. S'aixecà, s'espolsà d'esma el cul dels pantalons i seguí a la deriva.

—Quin fàstic!—digué en veu alta i, tot seguit, per ell mateix i com en repete, es preguntà:—Per què?—Queda uns moments astorat d'inspeccionar-se després de tant temps d'abandó. —Perquè sí!—, assegurà radicalment, no sentint cap necessitat de justificar-se i com si això ja fos prou. S'havia desentès completament d'ell mateix, convençut com estava de l'esterilitat que proporcionava la meditació sobre les lluites, les febleses, les passions de la vida, de l'ànima... totes aquestes coses tan transcendentalment buides que sonen a tant i no sonen a res segons quan i segons com se les posa.

De tard en tard, es valorava sarcàsticament. Deia: —Avui valds dues, tres, quatre o cap pesseta—i reia, irònicament, o per força, i fins i tot com un infant sorprès.

—Quant vals?

Aquell vespre, valia prou per inflar el pit com un d'aquells galls presumits de cresta i vius d'espero que feien vinciar el tors de les comares pels carrers i les places de la ciutat.

Estava més tranquil d'ençà que s'havia desentès de tot sentimentalisme inútil. Espigolava jornals, treballava un dia per pas-sejar-ne dos, posseïa tot el gust de la inèrcia i de seguir el corral viuat de la ganderia. De tan sedentari, de tan viure enlèit dintre la seva closca, havia malmés la bondat de les coses externes. Vegetava més que no pas vivia. Semblava, a estones, un rellotge antic i ensenyadis a l'ombra, brandant un cor metàl·lic. Però una causa excepcional l'enganyava aquella nit. Duia un fibló d'enveja arrapat al cor, lleplant-li les recolzades més antigues. Un fibló que el pessigava obstinadament tot just es desentenia del món exterior per projectar-se dels ulls al cor. S'arrencà d'espatalles —Ja em passarà, això raí!— Reflexionà. Acabava de dir: Ja em passarà. Es que realment volia dir que tenia o que li passava alguna cosa?

A força d'isolar-se de tot el que tendia a sensibilitzar-lo, havia arribat a un estat de duresa cruel. Veia com si tal cosa el be-

llugueig del món, les curses de la gent que passa amb el cor a la mà, les complicacions dels qui vesteixen de porpra les apències més baixes... Com hi havia arribat? El destí li havia espremut l'ànima, li havia posat una agulla a cada porus de la pell i li havia fet donar tots els salts mortals de la desgràcia.

No era precisament Nadal, amb les seves evocacions d'àngels i pastors davant la Cova divina, el que el penetrava tàcitament. Allò que l'enroentava d'enyor, era l'abundància de joia que vessava de la veu i dels ulls dels transeïnts; una joia que es respirava al cor, un perfum de llar tèbia, de menjador endreçat, on es palpen les coses amables i polides, de mil coses dolces que saben torçar el cor i el pensament.

Es sentí avergonyit de trobar-se massa sol. Sol volia dir de tant trobar-se en ell mateix. Melangia? Enyor? Feblesa? Sentimentalisme?

S'espolsà les vestes que trobava pel camí del cor i forçà la seva atenció sobre un objecte qualsevol on recolzar l'esguard. Un fanal, un altre fanal, una corrua de fanals, que vistos de lluny semblava que s'acostaven per fer-se companyia per escalfar-se una mica. La nit massa ampla, el cel profund allà dalt... tot afeixugant la seva soledat... No passava ningú sinó ell, carregat d'ombra, desdoblant-se grotescament sobre l'empedrat. Comptava les passes per distreure's, per concentrar la seva atenció rutinàriament. Estava nerviós, accelerava el ritme numèric i això l'empenyia a caminar de pressa, de pressa. Sentia la badana de la gorra encastada a la pell. Panteixava. Fugir de què? Massa pressentia que d'on fos que s'allunyés era sempre a ell mateix que tornava. S'abandonà quasi al plany interior, abdicava inconscientment, perquè sentia que unes tenalles molt aspres se li enrocaven per descarregar la càpsula de la seva indiferència. Lluitava amb la seva ànima, amb tot allò que és i no és la pròpia vida, amb allò que a un moment donat es presenta com a il·lusió màxima i a un altre com a l'engany més cru, amb allò que els uns representa tota la veritat i pels altres tota la mentida. Sense cap accident previ es desfeia la boira que s'havia teixit per anorrear-se i empresonar la seva vida interior. Una batzegada imprevista el retornava tal com era, sense paliatius, sense cobrir ni velar cap detall, oferint-li tota la seva vida tèrbola, dolorosa i vençuda.

Però ell es rebel·lava al seu destí, es rebel·lava contra el mal que li produïa la seva pròpia coneixença en contrast amb l'entusiasme càlid de la gent. I és que envejava la tendresa que bleixaven les coses més insignificants d'aquella vetlla. Retornà als carrers vivents, per contagiarse de l'alegria sana dels transeïnts, per adonar-se ben bé que tota la seva inquietud i la seva tristesa, venien de no poder-se partir el pa i la sal amb aquells que hauria calgut que fossin els seus germans.

Una amiga? Li era imprescindible arrau-llir-se vora el pit d'algú, adonar-se que unes gotes de sang calenta cremaven uns llavis i unes galtes i que una veu humana li penetrava el cor. Recordà un número, trucà a una porta i s'encabí dins un pis encogit.

Unes paraules buides, una mà anònima que tenia més de captaire que de dona, un cos amb fidelitats de gossa ensinistrada que passa la maroma, mou les anques, fa l'ullet, i quatre ximpleries i després, amb una mirada estúpida, passa la bacina abonyegada.

No venia a satisfer cap desig, no havia pujat els graons menjats d'aquella casa còmp per una esma tocata d'ardana. Aquesta vegada era ell qui captava una engruna de tendresa, una mica d'amor que pagaria amb tota la seva misèria resignada. Entrà com sempre a una habitació que transcendia a càmfora, a polvora dolents, a colònia aigua-lida. Era freda i inhospitalària. Però en aquella cambra hi havia una persona, una dona, una mica de carn tèbia, encara que espremuta, els braços d'algú que de grat o per força sabien cloure's i descloure's, uns llavis que besaven... no necessitava res més, no fos una mica de comprensió per part d'ella, que es desenganyés del costum quotidiana i que es fes pujar el cor a les paraules si això era possible encara.

Ella amb una esma resignada, mecànicament, oferia el que per oferir de millor li pitjor li quedava: els quatre pétals marcits de la seva carn que escapà damunt el blanc càustic de la bànova. La pell fina d'una dona. La resseguí molt lentament amb les seves mans gelades, com si volgués amorsir-la, filtrar-hi a través la gema de cada dit, el sentiment que duia a l'ànima, arrebassar-li la impermeabilitat adquirida durament, suavitzar-la i fer-la apta al seu desig ingenu. Ella deixava fer amb la passivitat que encomana adaptar-se al gust en la mesura de cada passivitat, encara que no estava acostumada a les carícies fràgils, sinó trampeig dels nervis i a la batzegada feudal del qui la comprava subrepticament. Per dir alguna cosa, amb l'evident desig de no dir res, preguntà:

—Ja ho saps que avui és Nadal?

—Això és com si em preguntessis quants anys tinc. Ho sé, però faig veure que no me n'adono.

—Vols dir que no pots celebrar-ho?

—Què et sembla? Amb tu, avui, ja fa quatre que em feu la mateixa pregunta.

—I tu, sempre respones el mateix?

—Quines històries, fillit; que potsser acabes de llevar-te?

—De llevar-me, no; però de despertar-me, sí.

Sentí que aquesta revelació era un doll sentimental que sobreixia i que es desfeien totes les vàlvules de l'engany que s'havia

fet a si mateix. Contemplà fixament aquella dona i s'avergoní de trobar-la en una actitud tan repulsiu. Era això el que havia cercat. Aquest era el repòs que feia uns moments encalçava. S'aixecà i anà a enfrontar-se despietadament amb el mirall del tocador. S'hi veia llunyà, submergit entre unes bambolines de misteri, però amb prou precisió per trobar-se miserablement sol. Resseguia els contorns del seu rostre. Sondava la superfície tan minuciosament profunda dels seus ulls. Els cabells caiguts, damunt el front s'aclarien, feien d'escarpidor a la corba eixuta del seu front. Es reposà un instant damunt el panteix del pit. La camisa a l'indret del coll era una filargarsa plena de tristesa, traint la seva soledat quotidiana.

Ella xiulava una tonada vulgar, amb una incomprensió absoluta. Era inútil deixar-li el cor a la falda: hi jugaria com amb una pilota. esclarí amb els dits el bleix de la nit als vidres del balcó i reüllà enfora no sabent què, pel gust de distreure's i oblidar-se.

—I bé, què fem? Jaestic cansada de comptar les bigues!

—Ah, sí! Què fem?... Què faig, vols dir, perquè tu fas com sempre i ni caldria que ho preguntessis.—contestà nerviós i exasperat.

—Que estàs esmolat de llengua! Doncs mira, tu mateix, si no et faig gràcia m'ho podies dir abans.

No podia aguantar més, l'aire d'aquella habitació li encogit el pit, se'l sentia pesant als braços i als polsos.

—Jo sapigués què vull! — es digué a ell mateix.

—Tinc fred.

—Tens fred? Doncs mira, vesteix-te, jaestic llest.—Abandonà unes monedes damunt la tauleta de nit.

—Em sap greu que siguis així, però si és el teu gust, com vulguis; no sé què dir-te. Quan tornis...

—Sí, sí, quan torni, ja ho sé, però ara adéu, tinc pressa.

—Espera't, home, que t'acompanyaré a la porta.

—No cal; bona nit. M'esperen. Ja és tard. Adéu.

—No siguis malagradós. Que no et trobes bé?

En el plec d'aquestes paraules panteixa una mica el cor, pensà ell, i se n'amorosi com d'una manyaguera maternal. Ella se li acostà i li estufà els cabells de la nuca. Aquesta carícia se la sentí per tot el cos amb una esgarriança profunda.

Es trobava al llindar de la porta. La besà a la galta i sortí al carrer. El fred era allà esperant-lo, amb la tristesa, amb el gust salat de les llàgrimes.

S'amorosi d'un repic de campanes foses en l'aire cel. Com si cada batallada fos una pedra llançada a la llacuna de la seva vida, sentia que a flor d'aigua dels sentiments hi remuntaven sensacions noves, de tan oblidades. Les comptava amb el cor, una a una. Es refregà la mà pels ulls, es tirà la gorra endarrera com si es despertés d'un somni. Havia perdut el domini de si mateix, ja no era ell qui controlava els seus actes. Una mà dolça i feixuga alhora l'escombrava interiorment, amb persistència. Mirà al seu entorn per assenyorar-se del terreny que petjava, com si aquest li fos desconegut. Somrigué amb un aire de superioritat, de menyspreu per tot el seu desordre anímic. Respirà fonament, volent dir: —Ara sóc jo qui mano! Ja n'hi ha prou!— Encengué un cigarret i féu descriure un arc de paràbola al llum, que quedà encès, com una ganyota lluminosa, entre la cruïlla de quatre adoquins.

—Algú pensa en mi!

S'estremí d'aquestes paraules que acabava de pronunciar inconscientment. Però se les repetí lentament, com recolzant-s'hi: —Algú... pensa... en... mi... Mig gos somriu. L'esguard se li encantà en les lletres sanguines d'un cabaret.

Li arribava la riulla falsa d'un jazz-band. Un so estrident li recordà una trompeta de fira que havia tingut de noi, un any que els Reis... després l'abandonà al recó de la galeria, entre els testos i el safareig, en aquell safareig on tantes vegades havia bracejat el cel.

El vent, com un esmolet, treia espurnes de foc del cigarret que duia suspès dels llavis. Quan se n'adonà el prengué entre les seves mans i s'aturà a contemplar el caliu del foc que li dibuixava un nimbe rosat sobre el palmell mig clos.

Però era un instant només: la roentor vermella s'anava cobrint de cendra lentament. Per la seva imaginació, amb la fugacitat d'un hòlid, passà el pensament que aquell cercle de foc era el seu cor. Aleshores, amb un menyspreu absolut el reboté amb força contra l'empedrat, i encara gosà trepitjar-lo brutalment.

Com si acabés d'anular-se, clogué els ulls i deixà caure els braços al llarg del cos, en un gest d'abandó definitiu, que tenia més d'heroisme que de renúncia, més d'humilitat que d'orgull.

S'abismà al tombant d'un carrer obscur, d'una obscuritat aturada, somniosa, que li endolcia la duresa de l'esguard i li desentanyinava l'ànima. Veia entre l'espai d'un fanal a l'altre, l'ombra giravoltant entorn seu, adés miniaturlant-lo, adés afunat-lo com un xiprer caigut. Encengué un cigarret i es fongué carrer enllà deixant un rastre de fum blavís, mentre sentia que l'aire fresc li deixava una sensació de carn nova a les galtes.

XAVIER BENGUEREL

ELS LLIBRES

R. L. STEVENSON, La platja de Falesa (Biblioteca «A tot vent»)

Robert Louis Stevenson va néixer a Edinburg el 13 de novembre de 1850. En deixar l'escola va fer, com la majoria dels qui estan destinats a seguir una vocació inesquívica, una falsa sortida educativa. També com en la majoria dels casos, en el seu va ésser-ne causa el desig, més o menys espontani, de continuar una tradició de família. El seu pare, Thomas Stevenson, pertanyia a una nissaga de famosos enginyers de fars. Stevenson fill, doncs,

Robert Louis Stevenson

durant un quant temps, va ocupar-se més o menys d'enginyeria a la Universitat d'Edinburg. L'avoriment i els trollois de salut derrotaren aviat l'enginyer possible, al qual una vocació literària cada vegada més ferma no havia permès mai d'ésser gaire probable. Tanmateix, com que el centre de les lletres no era considerat com una solució del problema econòmic, Stevenson va deixar-se convèncer encara que s'havia de dedicar a l'estudi de les lleis escoceses.

L'any 1871, Stevenson abandonava l'enginyeria; llicenciat en Dret el 1875, abandonava el mateix any l'exercici de l'advocacia. Aquestes marrades eren potser més aparents que reals, perquè durant tot aquest temps el novel·lista esdevenidor no havia deixat d'esmerçar-ne la millor part en un intens aprenentatge literari que després, en convertir-se Stevenson en un escriptor professional, no feia sinó continuar amb la recerca d'un art satisfactori.

Aviat aquesta recerca havia d'aplegar-se per a sempre amb una altra. L'any 1878, duent als pulmons un carregament dels microbis més enamorats dels artistes, Stevenson començava els seus vagabundeigs en recerca d'una salut que fins a la fi se li havia de fer fonidissa. An inland Voyage, Through the Cevennes with a Donkey són amables resultats literaris de les excursions de l'escriptor escocès per Europa. Al cap de poc, com sol passar, a la malaltia s'ajuntaren dificultats econòmiques, i Stevenson s'embarcava com a emigrant amb l'esperança de trobar la salut a Califòrnia. Va trobar-hi, en una muller americana, un gran conhort espiritual i els mitjans d'augmentar considerablement el seu confort material.

Aquest casament va ésser sortós encara d'una altra manera, perquè Stevenson va escriure Treasure Island per a complaure el seu fillastre. Publicada en 1882, aquesta deliciosa novel·la d'aventures (L'illa del Tresor, Editorial Mentor, trad. de Joan Arús) va decidir l'èxit popular de l'escriptor escocès, que va afirmar-se encara amb la publicació successiva de Kidnapped, Cathiona, Dr. Jekyll (novella publicada per la revista D'Actú d'Alà, en la traducció de Josep Carner), Prince Otto, The Master of Ballantrae, etc. Amb la fama de Stevenson, la seva prosperitat assenyalava una pujada constant. Amb la mateixa constància progressava la seva malaltia, i el 1897, acompanyat de la seva família, Stevenson deixava Anglaterra per a no tornar-hi.

Si l'illa del Tresor obtenia el favor del públic pel seu argument emocionant que en fa encara un dels llibres favorits dels adolescents anglo-saxons, es guanyava també l'admiraçió dels entesos per la revelació que feia de l'art acuradíssim del seu autor. "En tots els capítols, en totes les pàgines, en totes les frases—escrivia Stevenson més endavant—la novel·la ben escrita es fa ressò del pensament creador que ha de regir-la; cal que hi contribueixin cada incident

i cada personatge; l'estil també hi ha d'ésser afinat; i si en alguna banda hi ha una paraula que desdigni, el llibre seria més vigorós, més clar i, gairebé diria, més complet, sense ella."

Un art tan exigent ha de témer els riscos que la seva mateixa excel·lència comporta, i hom ha acusat Stevenson més d'un cop d'haver deixat la frescor en la recerca d'una perfecció inassolible. Per la meua banda, no he llegit encara cap obra de Stevenson que desdigni de la norma que aquest mateix es fixava. Els lectors catalans poden comprovar-ho en les quatre narracions d'aquest autor, que, en un volum que porta el títol de La Platja de Falesa, han publicat suava Edicions Prodis la Biblioteca «A Tot Vent» (Històries curtes). Hom hi pot veure l'avenença inimitable del tot narratiu amb el tema narratiu i la frescor natural que resulta d'un art adreçat a la supressió de noses.

La Platja de Falesa, El Follet de l'Amppolla, Markheim, Guillem del Moli són les quatre narracions seleccionades pel traductor per donar una idea completa del geni de Stevenson. Les dues primeres pertanyen als amables Island Nights' Entertainments, que són un dels bells resultats de l'estada de l'escriptor escocès a les illes del Pacífic del Sud, entre les quals va viatjar llargament fins que va establir-se definitivament a Samoa. Va morir-hi el 3 de desembre de 1896, i la seva popularitat va augmentar encara a mesura que se sabia la lluita que havia sostingut amb el seu mal.

A la fi de la seva curta vida Stevenson no vacillava al començament; servava a la seva professió una fidelitat heroica. Quan, amb l'avenç del mal, el cansament ja no li permetia de parlar, dictava amb el dit en un llenguatge de senyals. I la seva professió el socorria. L'esplendor d'aquell món que la seva fantasia havia creat va acompanyar Stevenson fins a la fi i, sostenint-li, amb l'esperit, el cos turmentat, li permetia fins a la fi de mantenir-se fidel a la pregària que ell mateix havia compost: "Concediu-nos que ens despertem amb un somriure, que treballem somrient, que la nostra afabilitat illumini el nostre estatge terrenal."

C. A. JORDANA.

Alois Jirasek

L'endemà de la independència de Txecoslovàquia, Alois Jirasek fou escollit per salvar Masaryk a la seva arribada a la pàtria resuscitada. I ara, després de les festes, a les quals s'ha associat tot el món, amb què Txecoslovàquia ha celebrat el vuitantè aniversari de Masaryk, Jirasek el primer novel·lista txec, ha mort.

Havia nascut el 23 d'agost de 1851 a Hronov. Jirasek hi veié, quan tenia quinze anys, els regiments de Moltke camí de Sadowa.

Debutà en la literatura en 1871 amb un recull de versos, que fou seguit de les escenes camperoles del seu país natal dels Contes de les Muntanyes. Després es dedicà a la novel·la històrica, per a la qual li serviren els catorze anys que exercí de professor d'història a Litomyšl.

Les lluites nacionals del període hussita han estat el tema d'Entre les correntes, Contra tots, La Confraria; la penosa època que seguí a la desfeta de la Muntanya Blanca, el de Les Tenebres; el desvetllament de la consciència nacional, el de F. L. Vek. La seva obra més important, escrita durant la seva estada a Litomyšl, és Els Caps de Gos, epopeia camperola de la lluita dels khodes contra l'autoritat imperial.

La popularitat de Jirasek al seu país no és purament literària. Els txecs venen en ell el seu novel·lista més popular, ensenem que el patriota que en 1917, quan l'emperador d'Àustria acabava de convocar el Parlament després d'un silenci de quatre anys, va pendre l'iniciativa d'adreçar un manifest als diputats txecs.

Que sapiguem, de Jirasek només s'ha traduït al català un conte, Els Rosaris d'or, que publica La Nova Revista en la seva bona època.

Teatre Olesa

Olesa de Montserrat

Temporada de Quaresma de 1930. 4 grans representacions de la

Passió, Mort i Resurrecció de Nostre Senyor Jesucrist

dies 23 i 30 de març i 6 d'abril, hores: de 10 a 12 matí i de 2 a 5 de la tarda.

Milers de forasters vénen a veure «La Passió», d'Olesa, que constitueix un dels espectacles més típics i és tradicionalment conegut des de mitjans del segle passat.

Concessions especials de les Companyies F. C. Catalans i del Nord.

En àrrecs localitats, al mateix local, telèfon 14-Olesa.

Una biografia pintoresca contada en un estil adequat:

Vida de Manolo

per Josep Pià

Preu: 4 pessetes

LLIBRERIA CATALONIA

Plaça de Catalunya, 17. - Barcelona

BATALLA DEL LLIBRE

● Una novel·la per sis rals de presentació suggestiva i argumentació interessant, de 208 pàgines.

● Adquiriu i recomaneu el volum primer de la

COL·LECCIÓ BLAVA

que porta per títol

L'amor perdona...

novel·la original de EVE PAUL MARGUERITE, traduïda per R. FONTALBA.

● El trobareu a totes les llibreries de Catalunya i a la casa editora

EDITORIAL POLÍGLOTA

Petritxol, 8 :: BARCELONA

COL·LECCIÓ POPULAR
LES ALES ESTESES :: Dissabte, dia 22,
sortirà el volum XX

LA NACIONALITAT CATALANA

Per ENRIC PRAT DE LA RIBA ● 80 Cts.

I E L T E A T R E

La Setmana Teatral

L'enemic amor, comèdia en tres actes de MIGUEL DE PALOL (reestrena)

Hi ha comèdies tan discretes que, en un terme mig amable, mantenen l'espectador en aquell grau d'interès que no provoca cap convulsió massa intensa ni deixa massa indiferent. El fluid que irradia de l'escena no se us atura a flor de pell, però tampoc us penetra massa endins. Us pesigolleja el cor, simplement. La simplicitat de procediments, la claredat de les situacions, la pulcritud del diàleg, tot plegat, pren l'espectador i l'espectador es deixa endur, sense exigències, sense estridències. La pell de la cara no se us arriba a contreure visiblement; ni el somriure arriba a convertir-se en un riure franc, ni les llàgrimes femenines arriben a aquell punt madur del relleiscar galta avall.

L'enemic amor, de Miquel de Palol, pertany a aquesta classe de comèdies sentimentals en les quals l'habilitat, la simplicitat, la pulcritud i la sobrietat, no van mai independentment del mot, discret.

La interpretació de **L'enemic amor** és discreta com la mateixa comèdia. L'aplec d'actors que, sota la intel·ligència d'Enric Lluelles, han posat l'obra, imprimeixen a la comèdia una lentitud que arriba a fer-se obsessió. Enric Lluelles en un paper de vell i Elvira Coma en un rol de joveneta ingènua, són els únics que escapen a la inseguretat i lentitud del conjunt.

El benefici d'En Ventaiols

De la frondositat, ni immensa ni minuciosa, de les obres de teatre trasplantades de l'escena francesa a la nostra escena, **L'Arlesiana**, de Daudet, amb les il·lustracions musicals de Bizet, és, potser, la més indicada per donar un petit impuls al pèndol insegur d'una temporada oscil·lant.

El galant jove senyor Ventaiols ha triat per al seu benefici aquest bell poema de Daudet.

És difícil, per no dir impossible, de trobar una obra que permeti el més ample desplegament de les facultats d'un actor jove. És evident, d'altra banda, que la tasca d'una vetlla no permet a un actor de mostrar-nos tots els matisos característics del seu temperament. I menys encara si aquest actor és jove, i, per tant, es trobi en ple període de formació.

Els trets característics de la tasca d'un actor no els trobem mai totalment compromesos en els tres actes d'una sola obra. Sinó que els trobem disseminats en obres diverses. I més rica serà la figura d'un actor com més repartida sigui, com més obres ens calguin per a recollir tots els fragments dispersos que caracteritzen una personalitat rica de matisos. Un bon actor de teatre contemporani ha de saber jugar amb la mateixa desimboltura una tragèdia, com una comèdia, un drama, com una pantomima.

Aquest és l'actor ideal de teatre. Però la realitat amb uns actors intel·ligents i voluntariosos ja s'aconcentra. A casa nostra, d'altra banda, el teatre no és pas un mosaic tan diversament colorit que exigeixi de parlar amb massa freqüència d'aquest actor ideal. Ho deixem pels països que formen l'avantguarda del món teatral. Amb uns actors intel·ligents, estudiosos i entusiastes, ja ens donem per ben pagats. Ara, un mínim d'aquestes tres condicions, si que el podem exigir.

PERE VENTAIOLS

El senyor Ventaiols reuneix aquestes tres condicions. Intel·ligent, entusiasta, el galant jove del Romea a cada obra nova guanya en aplom i en matisos. No és **L'Arlesiana** l'obra més a propòsit per evidenciar aquests guanys. Més aviat els trobaríem en el resultat de la suma del protagonista de **L'home que faltava**, el pintor de **La sorpresa d'Eva** i l'advocat leguí d'**El crim de Vera Mirzeva**. En **L'Arlesiana**, però, el rol de jove enamorat encaixa perfectament amb el caire més simpàtic de Ventaiols: un sincer abrandament interior.

Ell i ella, tragicomèdia en tres escenes i un epíleg, de JOSEF LEONART

El poeta Leonart, la parísia silueta del qual les aigües del Sena han emmirallat cent vegades, rondant de nit del Pont de la Tournele al Pont des Arts, parlant de la comèdia de Miquel de Palol, en deia una comèdia conservadora.

L'enemic amor és, evidentment, al costat de la tragi-comèdia **Ell i ella**, una comèdia conservadora. Josep Leonart, però, en referir-se a teatre conservador, no es referia al teatre que segueix els procediments tradicionals d'escenificació, sinó al teatre que presenta un retall de vida diguem-ne quotidianament vulgar.

Ell i ella, seguint aquesta classificació, seria una obra revolucionària, teatralment parlant. Però ens costarà més a la veritat si diguéssim que **L'enemic amor** és una comèdia simplement sensitiva i **Ell i ella** una tragi-comèdia amb fortíssimes preocupacions metafísiques.

Ell és l'artista i **Ella** l'ideal. Però l'ideal no troba una completa encarnació humana. Si bé admet una possessió cerebral — per tal com és una elocució racional — no admet una possessió carnal. No obstant, hi ha il·luminats que cerquen aquesta possessió material. On és? I es corsequen i solen morir d'anèmia.

Ell, l'artista, tan bo com era — potser l'únic mereixedor d'una com **Ella** — mor amb un gest d'abraç al buit. I a l'altra banda fa un fred de soledat que esborrona. Persisteix el buit. I aquí es desplegen les preocupacions metafísiques de Josep Leonart. S'estableix una comunió d'ànimes — la d'Ell des de l'altre món — i la d'Ella — des d'aquest món — per mitjà de la pregària. I aquesta comunió és possible per la impossibilitat d'un contacte material. Aquest contacte fa que, en aquest món, l'home no trobi en la figura femenina la completa encarnació de la dona ideal: en l'una hi trobem la satisfacció d'un partit estètic, en l'altra, el model de dona casolana...

Em sembla que és aquest el simbolisme del poema de Josep Leonart. La visió ràpida d'una vetlla, en mig d'un públic inquiet i desorientat, a través d'una interpretació insegura, no ens permet d'emetre un judici definitiu.

Ens felicitem, però, d'aquest intent de Josep Leonart de portar a l'escena un tema de tanta envergadura.

R. P.

La Banda Municipal

L'Associació Obrera de Concerts ha volgut donar un concert extraordinari, i a tal fi ha demanat una audició simfònica a la Banda Municipal de Barcelona. Ha tingut una excel·lent pensada, cal felicitar-la. Era natural que la Banda Municipal i l'Associació Obrera es trobessin. En l'actuació de l'una i de l'altra hi ha un semblant aspecte socialment transcendent que els dona una formidable raó d'existència i que havia de fer fecunda la col·laboració. Un productor d'art — un públic autènticament receptor — un acord «perfecte major»: heus aquí un resultat. La Banda Municipal: l'orquestra de tots els barcelonins, de l'home del balcó i de l'home del carrer; l'Associació Obrera: un sector intel·ligentment organitzat d'aquella massa amorfa de públic-poble que no sap anar encara a una sala de concerts; aquestes dues institucions porten un públic nou a la música. N'hi ha gran necessitat!

Hi ha una cosa que està fent els últims badalls arreu del món, és el concert industrial i el seu públic obtús i blasé, pel qual el concert i l'òpera no són més que un fet banal de vida de societat, un pur pretext. Entre una producció d'art i un públic d'aquesta qualitat, si acord hi ha, serà un acord dissonant, «disminuït» o «alterat».

No veig una altra possibilitat d'acord fecund encara sinó entre una minoria d'espectador obert, radicalment interessada a tots els aspectes de l'evolució de la música contemporània, i un organisme que facilités sistemàticament l'estudi, la coneixença i la discussió de tota la problemàtica que encloïa la producció musical actual.

Però tornem al tema. El nom de «Banda Municipal» encara suggereix a molta gent la idea d'aquells bàrbaros acoblaments estridents i desafinats que — en un record de pesombre que en servem — encomanen un aire desesperant d'idiotesa, de neurastènia, de catàstrofe còsmica a la faç esllanguida d'una tarda de diumenge de capital de província. L'Associació Obrera, però, ha comprès que l'orquestra de vent que dirigeix el mestre Lamote de Grignon és un magnífic instrument d'art. I té raó. No és la primera vegada que tinc ocasió d'expressar la meua gran admiració pel conjunt incomparable que és aquesta orquestra de vent en la forma en què la té constituïda avui el mestre Lamote. La vasta gama de sonoritats, l'agilitat figurada i el formidable poder dinàmic d'aquest conjunt el fan el digne rival de l'orquestra simfònica.

Ja veiem avui homes representatius com Florent Schmidt, el mestre francès, i, entre els joves, Paul Hindemith — el nom del qual sonarà aviat a Barcelona — que escriuen obres simfòniques concebudes originalment per aquesta orquestra de vent. Això vol dir que l'instrument ha arribat a la seva major edat.

M'ha meravellat de sentir la ductilitat de la Banda en acompanyar la veu humana. Val a dir, però, que era més gran meravella encara la veu de la senyoreta Carme Gombau. Heus aquí una nova contatriu el nom de la qual cal retenir. Una veu d'una gran bellesa de timbre, una musicalitat exquisida, intel·ligent, una afinació impecable, servides per una tècnica d'excel·lent escola, col·loquen a la senyoreta Gombau a primera fila entre les nostres cantatrius.

El programa del concert de diumenge ens donava encara tres primeres audicions. Rhené-Baton: *Pour les funérailles d'un marin breton* — instrumentat amb gran perícia per a l'orquestra de vent pel mateix mestre Lamote — Lamote de Grignon (fill): *El rusc*, i Florent Schmidt: *Dyonisiagues*. Ricard Lamote va dirigir personalment la seva obra amb molta justesa i amb tota la vida que, de vegades, l'autor més que ningú sap infondre a la seva creació, encara que fos amb un gest poc «routinier», però tant més expressiu que tota gesticulació estudiada. Aquest seguit d'imatges plaents amb les quals l'autor il·lustra els moments lírics d'una comèdia-ballet de caràcter infantil, original de l'escriptora Dolores Anglada, evocuen fidelment, amb elements d'una ingènua senzillesa, tota l'atmosfera de conte de fades que banya l'obra. L'instrumentació és plena de fineses i revela una aguda representació sonora que juga bé els valors colorístics i dinàmics. De les *Dyonisiagues* de F. Schmidt, obra escrita originalment per a orquestra de vent, el mestre Lamote en dona una versió magistral. L'orquestra excel·lent. Brilla de virtuositat i de disciplina. Mereix tots els elogis. Aquesta obra del mestre francès és un *chef-d'œuvre* dintre del tipus de poema orgàstic que alguns fragments de *L'ocell de foc*, de Strawinsky, realitzen amb un prestigi modèlic. El panteig rítmic i la fuga dinàmica de la composició us «emporten» físicament, sobretot vers el final de la dansa en el moviment i la figuració són precipitades en una gradació impressionant cap al climax assolit amb l'últim compàs. Cal agrair al mestre Lamote l'audició que ens ha donat d'aquesta obra. Les grans dificultats que ofereix han estat vençudes per una preparació acuradíssima i per una virtuositat d'execució i de direcció exemplars.

ROBERT GERHARD

El cas del "Broadway"

Broadway, el gran èxit internacional, l'obra que s'ha fet unes quantes vegades centenària als teatres de Nova York, Londres, París i Berlín, ha fracassat a Barcelona. A Barcelona va fracassar també **Rose Marie**, l'òpera que s'ha fet mil·lenària als cartells de París, Londres, Nova York, etc. Què vol dir això? Un esperit simplista en treuria la conseqüència que el públic de Barcelona no té l'estómac preparat per assimilar certes menges internacionals. Aquesta versió, diguem-ho de seguida, és falsa. Veureu: hi ha un plat que en diuen arròs amb

Com que anava a veure una opereta, l'espectador va trobar que els invisibles **Adison and his collegians jazz** tenien un nom més aviat massa pompos vista la modestia de llur treball; que les **Paradise girls** només eren sis i per paradisiàques que fossin no ballaven pas allò que se'n diu com els àngels; que el galan jove ofería a l'atenció de l'auditori una calvicie potser impròpia del seu entremaliat temperament; que la localitat, fet i fet, costava deu pessetes i que per la meitat d'aquest preu al Paral·lel han fet revistes molt considerables. En

«Broadway» tal com no l'hem vist a Barcelona

pollastre. Ara bé: figureu-vos que us serveixen un arròs amb pollastre sense arròs i sense pollastre. Què passa? Passa que el comensal es molesta.

Aclarim la paràbola: el públic de Barcelona no va pair **Rose Marie**, perquè no hi havia ni Rosa ni Maria, i no ha pair **Broadway**, perquè no hi ha Broadway.

No hi va haver **Broadway**, perquè, de bell antuvi, va haver-hi un malentès entre el públic i l'obra. El públic, impressionat pel cartell, per la propaganda, es va creure que anava a veure una opereta. Havia llegit: **Adison and his collegians jazz**, les **Paradise girls**, *mise-en-scène*, *décors* i *costumes* conformes a la creació de París. Tot això havia disposat l'espectador en un sentit d'eufòria espectacular. Creia anar a veure una comèdia musical, amb moltes cameres de girls i molta fantasia de jazz, i es va trobar que no hi havia tal aca ni tal barraca. **Broadway** és un melodrama esquitxat amb quatre compassos de charleston i encara gràcies. Si el públic hagués sabut això abans, no hi hauria hagut l'escàndol que va desencadenar-se. Perquè, ja ho podem dir: la companyia que va presentar **Broadway** al Novetats no és més bona ni més dolenta que la que va venir a fer el **Tip Toes**, ni que la del Grand Guignol, ni que la de Mme. Albany. I ja sabem que totes aquestes companyies han desfilat per l'escenari del Novetats sense el més lleu incident.

vista de tot això, l'espectador va decidir indignar-se i, des de la meitat del segon acte, es pot dir que la representació va quedar virtualment terminada.

No hi ha res pitjor que un públic arribi a tenir la sensació que el volen ensarronar. És la gran manera perquè l'assemblea més correcta arribi a fer veritables estralls. Ara que, francament, creiem que la indignació dels espectadors que varen rebutjar **Broadway** era, potser, una mica desproporcionada. Diem això en el sentit que, d'actuar amb un sentit crític igual, no seria pas possible l'aparició a l'escenari del Novetats de la majoria de companyies franceses que hi desfilen.

Aquesta moguda vetllada ha donat ocasió a alguns crítics, especialment l'Il·lustre Carrion, de tornar a repetir aquelles tirallongues de penjaments contra el teatre nordamericà.

Aquest **Broadway** que presenciarem no devia tenir res a veure amb el **Broadway** que varen fer els seus autors. I, després, no cal, tampoc, esgardamellar-se tant parlant de la invasió nordamericana. Aquí ens hem pasat tota la vida fent traduccions franceses i italianes i a ningú no se li ha acudit parlar d'invasió francesa o italiana. Fins ara, portem estrenades a Barcelona tres obres americanes. No n'hi ha, ens sembla, per posar el crit al cel.

J. M.

MIRADOR TEATRAL

El nostre món teatral és el millor dels mons possibles. No trobaríem cap dels nostres autors i crítics que un dia o altre no hagin fet l'aperitiu plegats. Això fa que ens lligui una més o menys intensa amistat cordial.

Aquest fet tan senzill — que amb més o menys freqüència passa a tot arreu, però que és una de les coses més naturals del món — en el nostre món reduït pren unes proporcions extraordinàries i té una transcendència desproporcionada. Sembla que aquesta amistat cordial involucri una amistat cerebral — que a una més intensa cordialitat d'amic correspongui una més ampla comunió d'idees.

Però des que al món hi ha gent de lletres, la cosa literària no consisteix sinó en quatre senyors que escriuen i altres quatre senyors que ho comenten o critiquen. I si aquest fet és possible ho devem a la gràcia mai prou entusiàsticament agrada que no tothom pensa igual ni amb la mateixa clariïndia. Si tothom pensés el mateix i amb la mateixa clariïndia, amb llogar un bon home que escriuís ja en tindríem prou; però aleshores la lectura fóra la menys deliciosa i menys útil de les ociositats.

Per què, doncs, quan diem sincerament que l'obra de l'amic Z..., per exemple, no ens agrada, i en donem les raons, l'amic Z..., en comptes de rebatre racionalment les nostres afirmacions, prefereix fer-ho amicalment i ens acomoda amb violència del voltant de la taula de les seves amistats?

Heus ací per què, procurant estroncar aquestes fil·lacions elegiaques que emborren el cervell i deixen la voluntat, tots dos escrivim el pòrtic d'uns comentaris a la crí-

tica teatral de casa nostra. No és cap novetat ni volem sorprendre ningú ni ens proposem de fer plaserteries. Això no vol dir que, sovint, no ens veiem obligats a transcriure coses d'una comicitat tan pujada, que semblaran plaserteries. Per exemple, quan diem que el crític d'El Diluvió, senyor Guardiola i Cardellach, ha escrit aquesta frase penetrant: el zarpazo shakespeariano de Alfonso Roure. O bé que el senyor Bernat i Duran escriu que Molnar és un autor que promete mucho. O bé que el senyor Povill s'esquinça les vestidures perquè Bernard Shaw ha escrit una obra — El capità Brassbound — els personatges de la qual, diu, no tenen psicologia.

Es evident que aquests exemples no admelen un comentari seriós. En aquests casos encatixen perfectament dintre d'aquelles petites notes que la gent d'aquesta casa hem convingut d'anomenar indiscrecions. I és interessant de remarcar, de passada, una particularitat curiosíssima d'aquestes indiscrecions. Si es refereix a un autor meliocre la indiscreció sembla cruel. En canvi, la mateixa indiscreció referida a un autor solvent no passa d'ésser una anècdota graciosa. Val la pena de meditar sobre aquest fet.

La possibilitat d'aquest mirador teatral demostra que, com dèiem al començament, vivim en el millor dels mons possibles. I permeteu-nos aquesta confessió: no creiem que el problema de la crítica sigui un problema econòmic. La crítica és un plaer dels déus; quan deixa d'ésser un plaer dels déus deixa d'ésser crítica.

Seria curiós que fessin dring de manifest aquestes simples beceroles.

TOTS DOS

TEATRE TALIA

Gran Comèdia de vodevil i teatre modern

Avui, dijous, tarda, a les cinc. Última representació de la formidable obra

MAYA

Nit i cada nit, el sorollós èxit de l'alegre vodevil

L'escàndol del 22

(Una Poule d'essai)

En estudi:

EL MISTERI DE LONG-BRANCK

TEATRE NOU

Gran Companyia de sarsuela castellana i catalana de G. Camarasa Sort

Avui, dijous, tarda:

El Rey que rabió

Nit, i cada nit:

La Legió d'honor

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, dijous, darrera Matinée infantil. Nit, tot el monumental programa. Exit de

GOLDEN DANCER

SPADONI SISTERS, JOSEP BLANK THE 4 MARIPOSA

Gran Teatre del Liceu

Avui, dijous. Últim concert de la temporada, baix la direcció de l'eminent mestre

MOWINCKEL

amb la cooperació del famós tenor

ERLING KROG

Es despatxa a Comptaduria.

Palau de la Música Catalana

Dia 25 març, tarda. Els grans concerts

JOAN MANEN

amb la col·laboració de Joan Padró, pianista i Orquestra de càmarra, de Sabadell.

Estrena de dues obres per a violí i orquestra de Beethoven i Manon.

Localitats: Unió Musical Espanyola, Passeig de Gràcia, 54.

Teatre Català Novetats

COMPANIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda. Espectacles per a infants:

La Ventafocs

Nit, Tertúlia Catalanista, Sang blava. Demà, divendres, estrena de la comèdia d'En J. Pous i Pagès

Vivim a les palpentes

Diumenge, tarda a dos quarts de quatre, La Ventafocs. A les sis i a les deu del vespre

VIVIM A LES PALPENTES

Es despatxa a Comptaduria.

Teatre Català ROMEA

COMPANIA VILA-DAVI

Una joia del Teatre Català. L'excel·lent poema de Gassol:

La Dolorosa

Demà, divendres i tots el dies:

La Dolorosa

l'obra mestra del vigorós poeta Ventura Gassol.

EL CINEMA

El segon film de Maurice Chevalier

Per començar, podem dir que *La parada de l'amor* és el film sonor i parlant 100 per 100 més reeixit que fins ara hem vist a Barcelona. Amb aquest film, ja ens trobem davant d'una veritable opereta cinematogràfica; per donar motiu a que els artistes cantin o ballin, l'acció ja no s'ha de traslladar forçosament a l'escenari d'un teatre. Ernst Lubitsch ha creat en la seva opereta

pròleg, que és dit en francès, dura poca estona i de seguida som traslladats a un reialme imaginari, el de la Reina Lluisa, sobirana de Sylvania. Aquí, ja entrem de ple a l'opereta vienesa: un palau, una reina jove i bonica que espera el seu príncep meravellós, uns ministres fidels i empipadors, uns batallons de soldats brillants i disciplinats, un cor de belles cameristes...

MAURICE CHEVALIER en la seva recent opereta cinematogràfica

una sèrie de situacions musicals purament cinematogràfiques. Ha deixat de banda la preocupació de raonar una escena cantada. Una cambra d'hotel, un jardí, el *boudoir* de la reina serveixen perfectament de marc per a un couplet de Chevalier i per una romança de Jeannette MacDonald.

The Love Parade és un film lleuger, amable, ple de simpatia. Quina diferència entre aquest film i el primer que va interpretar Chevalier per la Paramount! D'aquella *Cançó de París* a aquesta *Parada de l'amor* hi ha la mateixa distància que separa un film de 1915 a un altre de 1925. Sortosament el cinema sonor és un art que creix de pressa i li és permès de donar-nos aquestes agradables sorpreses.

La parada de l'amor és, de fet, una opereta vienesa, i fidel a les tradicions, la seva intriga és molt tènue. Però això té poca importància, ja que tota la nostra atenció està per Chevalier, un Chevalier desconegut, que fa prodigis de gràcia i d'esperit.

La història, inspirada en l'obra *El príncep consort*, de Jules Chancel i L. Xanrof, comença a París, un París que reconeixem de seguida gràcies a la Torre Eiffel, precisió punt de referència. Però aquest petit

El Príncep Meravellós, està clar, és Chevalier. La reina se n'encamora. Es casen, i ja tenim el gran Maurice fent el paper desairat de príncep consort. El xicot arriba a cansar-se d'aquesta situació de zero a l'esquerre i decideix d'abandonar la reina i anar-se'n a París a viure lliurement. La reina s'enteneix, l'orgull se li fon en llàgrimes, i la noia fa concessions: d'imperiocràcia sobirana esdevindrà una doneta gentil, l'única preocupació de la qual serà d'ara endavant de plaure al seu marit.

Heus ací la fi moral, feliç i democràtica de *The Love Parade*.

Aquesta opereta de Lubitsch té, sobretot, la gràcia d'esser una cosa amable. L'espectador es troba submergit en una mena de bany-maria. L'extraordinària *souplesse* de l'art de Chevalier, la bellesa de Jeannette MacDonald, aquelles inacabables galeries blanquíssimes amb els brillants parquets, als quals Lubitsch és tan aficionat; els soldats de fira, la música tendra i gronxadora, l'aire galant de tota l'obra, arriben a crear una atmosfera plena d'un agradable confort.

Jeannette MacDonald, artista ben coneguda de l'escena americana, ha fet un debut particularment sortit al cinema dintre *La parada de l'amor*. En el seu paper de Reina ens aporta, sobretot, la seva delicada bellesa, però hauríem desitjat una mica més de gràcia, de tendresa, d'agilitat. Per treballar al costat de Chevalier cal més esperit o bé més *naïveté*.

Lupino Lane, servidor fidel del príncep, i Lilian Roth, cambrera d'opereta, porten el seu treball de parella còmica amb molta empena, però la seva gràcia és una mica pesada. Diríeu que ens trobem davant d'una farsa bavaresa i, encara que reeixida, és llàstima que Lubitsch no hagi escollit alguna cosa millor.

Però encara que en general, la *mise en scène* sigui una mica complaent amb els efectes fàcils, cal saber agrair cordialment a Lubitsch l'haver-nos revelat un Chevalier inigualable. La pantalla és el censor més despietat: si no deixa passar cap feblesa, cap artifice, sense subratllar-los, permet igualment d'admirar més a la segura, i el *métier* de Chevalier, aquest *métier* tan treballat, tan àgil, que li ha permès d'adaptar-se en uns quants mesos a una llengua estrangera, s'imposa a la nostra admiració. En *La parada de l'amor* Chevalier se'ns presenta inimitable de joventut, de lleugeresa, d'esperit. Són aquestes unes qualitats que veiem tan poc sovint, que gairebé oblidem llur existència. Hem d'estar-li molt agraïts de fer-nos-hi creure de bell nou.

JOSEP MARIA PLANES

Un film anglo-alemany

Fira de cors és un film de Richard Eichberg. Aquest productor treballa indistintament a Alemanya i a Anglaterra. Alemany ell, transplanta als «studios» de la Bip, conserva encara les seves característiques genuïnes, que imprimeixen a les seves obres un caràcter fàcilment identificable.

Per altra banda, Anglaterra no sembla pas posseir un cinema nacional. Financiera-ment la British és un factor considerable, però veiem ja que quan es tracta de consolidar artísticament el seu prestigi no vacilla a assegurar-se la cooperació de elements teutons, Dupont i Eichberg, per exemple.

Cal reconèixer que un film no neix espontàniament pel sol fet de l'existència d'un creador; més que cap altra activitat artística, el cinema sembla ésser cosa eminentment social i la seva eclosió requereix una atmosfera peculiar. Sense voler retornar a teories un xic caduques com les que Taine exposava en la seva *Filosofia de l'art*, podem convenir que és a una raó ben profunda i d'origen social que cal recórrer per explicar el fet palès, que l'Amèrica és el país que té el sentit veritable del cinema, i un altre fet és la incapacitat de països com Espanya i Itàlia a produir res de semblant en aquests dominis.

Els europeus que han emigrat a Amèrica han fet allí millor tasca que a casa seva, i és que sembla haver-hi a Califòrnia, en l'atmosfera dels seus *studios*, com la intel·ligència latent del cinema. Així veiem que moltes cintes europees, malgrat la intel·ligència, la profunditat psicològica de què s'han fet, resten feixugues, desordenades, antipàtiques. L'art, un cert art particularment d'inspiració plàstica, s'hi troba a dojo, però no obstant, quan després d'haver-vos capficat en la contemplació d'una d'aquestes obres, podeu veure un bon film americà, o més pròpiament dit, fet a Amèrica, tot seguit copseu una diferència i entreu en la convicció que aquesta darrera obra és més cinema que l'altra; us commou i penetra d'una fàcia més distinta, més original.

Aquestes reflexions ens acaparaven mentre assistíem a la projecció del film d'Eichberg suara comentat.

Fira de cors és una cinta intel·ligent, però bé que bastida amb un *scénario* pobríssim, en la confecció del qual sembla no haver-se buscat sinó l'avinentesa d'oferir-nos una bona quantitat de situacions melodramàtiques de brillant efecte. És de reconèixer que Eichberg no ha perdut el temps i ha inserit en el film, sempre que li ha estat possible, aquelles atraccions visuals: festes populars, sales de joc, paisatges, dancings, i aquelles solucions plàstiques produïdes per la presa de vistes que contribueixen a fer estimable un film, que ha de sobreixir pels seus valors cinematogràfics, ja que els anecdòtics són poc feliços. Les darreres escenes especialment les hem trobat reeixides. Hi ha una continuïtat d'imatges connectades amb un moviment panteixant i accelerat que s'entén mútuament amb rara precisió.

Anna May Wong és la «vedette» d'aquest film. No cal senyalar el perill que constitueix l'exotisme d'aquesta noia col·locada en els *studios* occidentals. Perill volem dir de monotonia. Aquell exotisme la classifica i l'obliga a papers notament delimitats. Ara,

per exemple, repeteix prou la seva darrera producció *Or brut* perquè això no fos sensible.

Solament en el marc d'una civilització oriental trobaria ella l'ambient perquè el seu joc es renovés en amplada i puixança. La interpretació del film excel·lent, cosa que ens plau molt d'apuntar per tal com — no volent ara retornar a les considera-

ANNA MAY WONG

cions que fem al començ d'aquest comentari — és aquest un element no pas sempre solucionat en la producció europea. Manca d'entrenament? Tradició teatral? Alguna cosa d'això deu haver-hi.

J. PALAU

Ja ho sabeu...

— que ja tenim un film sense dones, apte doncs per associacions parroquials? Títol: *Men without Women*.

— que Sternberg ja ha acabat la presa de vistes del seu film *L'àngel blau* i que ha començat ja el treball del muntatge que realitza ell personalment?

— que la Universal s'ha assegurat l'exclusiva — de moment — de Paul Withe-man i els seus músics? El seu primer film: *El rei del jazz*.

— que Denis King farà de François Villon en un pròxim film musical? Recordem que la vida del poeta francès havia fet l'assumpte d'un film de Barrymore.

— que ja tenim a Amèrica una associació, patronitzada per Xavier Cugat, que s'anomena Hollywood Spanish Picture Company?

— que Griffith utilitzarà les revelacions del cinema rus en el seu proper film sobre Abraham Lincoln?

— que *Els fugitius* és una deliciosa comèdia interpretada per Katy de Nage, una nova «vedette» alemanya?

PANORAMA

Propaganda

En el número passat podien els nostres lectors trobar un espècimen de la literatura de propaganda d'una certa casa distribuïda de films, propaganda a propòsit del film nacional: *Viva Madrid que es mi pueblo!* En aquestes assumptes aquesta casa té una especialitat. Ara, en anunciar el seu nou film *Egoïsme*, que no hem anat a veure, per la senzill raó que la *droga fatal*, és a dir, la cocaïna, no ens interessa, hem pogut llegir un manifest als *caballeros* d'Espanya invitant-los a veure el film per a confirmar si ells no serien capaços de fer per una dona, tot el que fa el protagonista de la cinta en qüestió, que pel que es veu en el camí de les ximpleries no es queda curt. Tenim entès per això que no arriba ni de bon tros a fer el Werther, és a dir, a suicidar-se.

Pensàvem que la cavalleria ja no existia, els últims vestigis de la qual, com notava En Carner, podien veure's ja només en els urinaris de les companyies de ferrocarrils. Però no és així, ja ho veiem.

Zoologia sobrealista

Luis Buñuel tenia la intenció de decapitar una girafa en el seu film *La bèstia andalusa*. Tenim el sentiment d'informar-nos ara que ha tingut de desistir d'aquesta pensada, ja que la girafa més econòmica costa 65.000 francs, despesa massa considerable en relació al pressupost de què disposa el cineasta aragonès. Si algú tingues, doncs, alguna girafa i volgués oferir-la al senyor Buñuel, serviria eficaçment la causa sobrealista.

Esperem també que, orientats pel títol de la nova cinta, els crítics francesos no deixaran com per la precedent, d'indicar la influència damunt d'aquest nou film de Sant Joan de la Creu i de tot allò del *sombre mysticisme espagnol*.

De totes maneres, no ens estranyaria gens que s'hi barreassin totes aquestes coses i moltes més ben alienes a l'obra, que en aquest cantó de Pireneu ens fan riure per sota el nas.

Per la nostra banda, esperem ja amb la natural impaciència poder veure aquesta nova producció, amb la seguretat que no ha de defraudar la confiança en el talent del seu autor que *Le chien andalou*, per si sol, ens ha donat.

Un aparell sonor barceloní

Al cinema Kursaal va tenir lloc la prova, en sessió especial, d'un nou aparell sonor, inventat i construït a Barcelona.

En aquesta sessió de demostració, es va passar part de pel·lícules sonores i també va tenir lloc una audició de discos. Tant en l'una prova com en l'altra, el nou aparell va demostrar gran potència, perfecta sonoritat i impecable sincronització.

Les nostres sessions

En el número vinent publicarem el programa i detalls de la pròxima sessió MIRADOR, que no podem donar a conèixer encara perquè no ho permet l'estat de les gestions per projectar-hi un film que desvetllarà gran interès si les gestions reixen, com esperem.

De moment podem avançar que la pròxima sessió compendrà un film d'avantguarda de Germaine Dulac, cineasta francesa desconeguda encara a Barcelona, però que és un dels més sòlids prestijis del país veí.

PULLOVERS I SUETERS

Jaume I, 11 Telèf. 11655

Les malalties i llur convalescència

Les malalties deixen darrera seu debilitat i anèmia, l'organisme ha esmerçat a vèncer la malaltia totes les seves reserves i el cos queda faltat de defensa.

Si no s'ajuda l'organisme amb un enèrgic reconstituent, la convalescència és llarga i penosa; per això els metges recomanen el FOSFO-GLICO-KOLA DOMENECH, que produeix tan ràpida tonificació, que es nota abans d'acabar el primer flascó. Aquest producte es ven en totes les farmàcies.

UTILITZI AQUEST CUPO

FARMACIA DOMENECH
Ronda de Sant Pau, 71
Barcelona

Remeti'm gratis i sense compromís una mostra del Fosfo-Glico-Kola Domenech.

Nom
Adreça

TIVOLI

GRAN EXIT de
Milton Sills i Maria Corda
en la pel·lícula sincronitzada
Gran Luxor Verdaguer

EL AMOR Y EL DIABLO

William Haines

en la pel·lícula sincronitzada Metro-Goldwyn-Mayer

UN HOMBRE

Un amor a Venècia orlat amb la seva atraient poesia i voltat del misteri i la intriga d'una passió vehement.

Ja!!!

Opereta filmada PARAMOUNT

COLISEUM

AVUI reapareixerà per segona vegada a la pantalla, l'inimitable artista, el «chansonnier» únic

Maurice Chevalier

amb Jeanette Mac Donald
en l'opereta cinematogràfica

El Desfile del Amor

El millor film sonor realitzat fins a la data, degut al geni de ERNEST LUBITSCH.

El film que obté els més sorollosos triomfs actualment al *Criterion*, de Nova York; el *Carlton*, de Londres, i *Le Paramount*, de París.

LES ARTS DISCOS

LES EXPOSICIONS

De l'art d'Enric Galwey deïem en aquestes mateixes columnes, amb motiu de la seva exposició del març passat, que «entre els mestres de la vella generació vivent, Galwey es fa estimar per la seva clara percepció del paisatge. En l'actual exposició de La Pinacoteca, aquest venerable artista continua, sense decaure, el seu valuós mestratge, injectant-li, a més a més, saba nova. I aquest fet no és pas gaire corrent entre els seus companys de promoció, alguns dels quals continuen pintant amb una inèrcia aclaparadora.»

Aquestes ratlles són avui igualment adequades per a la seva exposició de pintures, exhibida en el mateix local.

Per a obtenir una major valoració en les obres d'art, cal no oblidar l'estat de la visió estètica en el moment en què foren plasmades. Naturalment que, al capdavant, en una pintura sols compta el resultat, però sense una acurada inspecció dels diversos vectors no és possible determinar el resultat.

Davant de les pintures d'Enric Galwey, ben aviat trobareu que aquesta resultant és força apreciable, però, potser, us costarà més si intenteu justificar la dependència entre els diversos factors i l'obra assolida.

Tots els elements emprats per Galwey podrien situar-se anteriors al fauvisme. Per aquest pintor, que feu l'aprenentatge al costat de l'exquisit Joaquim Vayreda, no hi ha noves modalitats estètiques, ni Cézanne ni Matisse, ni cap altre mestre modern han influenciat la seva obra; amb les deixalles, honradament assimilades, de l'impressionisme ja en té prou, i gairebé assegurarem que són suficients per expressar la seva visió realista del paisatge. I com que nosaltres no ens acontentem amb aquesta limitada visió, hauríem d'allunyar-nos d'aquestes pintures; però com que una sincera admiració ens hi apropa hem de reconèixer l'excel·lència de l'art de Galwey, amb tot i l'anotada manca de la moderna concepció pictòrica.

D'això se'n podria treure una conseqüència: per damunt del concepte hi ha, encara, el temperament de l'artista. I per això, també, podríem assenyalar moltes pintures joves elaborades amb una bona dosi de conceptualisme modern, però amb mixrada quantitat de temperament, que són, resoltament, inferiors a l'obra tradicional del conseqüent i admirable artista Enric Galwey.

Ernest Maragall exposa un recull d'escultures a la sala quadrada de Can Parés. Fa pocs anys que seguim, amb gran interès, l'obra d'aquest escultor, la seguim des dels seus començaments. El fill del poeta Maragall és molt jove, si fruit, doncs, de salut, tenim molt temps endavant per admirar la seva producció.

Des d'ara ens atrevim a assegurar que ja comptem amb un altre bon escultor. Una de les característiques més apreciables d'anotar — per tractar-se d'un artista jove — és la de no preocupar-se de la còmoda etiqueta de l'estil. Això no vol dir que hi manqui, però almenys no és preconcibut.

Remarquem, també, una fogositat emotiva del model. En alguns moments sembla que sentiu el verb apassionant del seu pare, que — per arrodonir la frase — hauria d'afegir: plasmat en la pedra, etc.

En l'escultura de Maragall el model és gairebé un pretext per expressar la sensibilitat afinada de l'artista. L'emoció no us arriba, per l'ajustada explicació del model (en aquest sentit hi ha algunes deficiències) sinó, al marge de tota significació.

Per això, ara com ara, considerem més superior la seva expressió que la realització. Maragall ha començat per copsar un

Ernest Maragall. — Baix relleu

dels elements bàsics de l'escultura; el temps dirà si obtindrà els altres.

Martí Llauredó presenta la seva primera exposició particular d'escultures a la Sala Badrinas. Podríem repetir el que hem anotat respecte l'Ernest Maragall, quant a l'aparició d'un altre excel·lent escultor en el nostre mercat.

Però, en aquest cas, la visió és tota una altra. Llauredó mostra una certa tendència a l'estilisme, però sense decaure tampoc en aquella etiqueta de què parlàvem. No obstant, hem de recomanar-li, si ens permet, que procuri deslliurar-se d'aquesta seducció estilística perquè, podria cohibir les seves evidents facultats i esdevenir un altre seguidor d'un estil emmotllat.

Deixant de banda la manera escultòrica per a sols fixar-nos en el contingut de la forma, les obres de Llauredó són d'una contenció expressiva de bona mena. Al dinamisme d'Ernest Maragall, el nostre escultor hi enfronta una estàtica assenyada; al romanticisme del primer, Llauredó presenta el seu sentit clàssic.

En totes les escultures exhibides anotarem una probant simplificadora en la descripció del model, la qual determina i acusa la seva expressió més essencial. En aquest sentit *Pelolari* n'és una mostra remarcable. En la *Testa de terra cuita*, pot apreciar-se que modelant sense preocupacions estilístiques, Llauredó ens pot donar obres ben substancials.

Per la bona qualitat de les escultures exposades pressentim que l'avenir d'aquest escultor serà falaguer. No serà pas per manca de fe ni de coneixement professional de l'artista que ens equivocarem.

MÀRIUS GIFREDA

¿QUE PENSEU DE L'ARQUITECTURA MODERNA?

Antoni Puig-Cairalt

Arquitectura moderna? — Els uns diem que sí i altres (molts més) diuen que no... Hi ha qui la comprèn i també hi ha els que no la compendran mai. A aquests els espanta, i per això l'odien tant com els altres l'estimen.

Per als optimistes, per la gent amb fe, sempre hi podrà haver un millor; per tant, poden creure en una bona arquitectura moderna diferent de les consagrades i catalogades fins al segle passat.

Els pessimistes, aquells pels quals no hi ha ningú amb capacitat per a dir o representar la bellesa d'altra manera de com la van plasmar els altres, no podran mai creure en el bon camí de la Nova Arquitectura.

Ara, els rebecs, que com l'austriac, posen el cap sota l'ala per no veure-hi, el corrent se'ls endurà sense estar previnguts i llavors vindrà el xipollejar i el debatere's per no naufragar i igual que sempre seguiran essent els imitadors sense esperit. Tindran al seu arxíu un altre estil a desfogar.

De totes maneres el que no s'hi entregui per passió, s'hi agafarà per moda.

La Geometria. — Es remena en tots sentits la importància, la necessitat dels traçats reguladors: d'acord; però el que cregui que amb unes quantes ratlles més o menys inclinades i a equilibrades distàncies ja es farà bona arquitectura, que pliegui. La geometria, control de l'esperit, ara com sempre. Com a eina de creació d'arquitectura bella... ni ara ni mai.

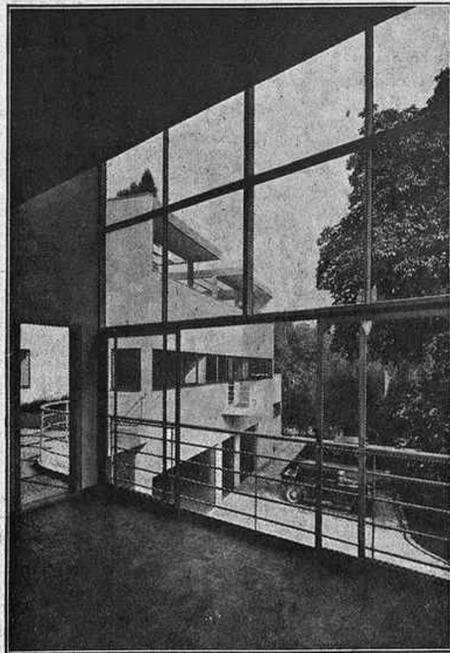
L'arquitectura moderna actual està en un període de transició. D'aquesta, en sortirà l'autèntica arquitectura d'aquesta època (que no sabem quant durarà) i que fixarà l'estil modern que ningú no pot preveure com serà.

Estem autènticament en el temps de *Clínica* (aquest mot que han emprat tan sovint els rebentaires). El malalt no vol soroll. Després, quan vingui l'alegria de la fortitud, és probable que senti pujar d'empolinar-se. Si és assenyada (i això ho esperem del dejuni que s'ha imposat), amb poques joies autèntiques de les arts germanes (no llegiu pas germaniques, per Déu!) en tindrà prou. Si surt esbojarrada, es penjarà tot el que li vingui a mà: retrobarà unes magnífiques columnes que convertirà en columnetes, d'uns capitells meravellosos en farà uns capitells, es posarà uns frontons per diadema, i unes menües rissades a tall de randa i com que tot s'aguantarà encara millor del que s'ha aguantat fins ara, tornaran a estar... perduts.

Sentit tradicional. — L'esperit nou actual és el mateix a tot arreu. Cada país, en projectar, l'expressa a la seva manera. Aquesta manera d'expressar-se és el veritable sentit tradicional; no copiant el que els passats van fer bé, sinó sentint l'esperit actual tal com l'haurien sentit ells si ara hi fossin. Per això les manifestacions de l'arquitectura nova són tan diverses per qui sap mirar. Aquesta arquitectura ja és una cosa prou forta perquè cada u pugui dir-la a la seva manera. Per això hi tenim fe.

Si l'Escola d'Arquitectura n'hagués estat una d'escola, ara no caldria aquesta enquesta de MIRADOR. Anirien formant de mica en mica a la croada i cada any serien més al sacrifici fins que tots fórem a la brega, tal com va passant en altres països més afortunats que el nostre.

Al meu temps (ara no sé pas el que passa en aquella santa casa) quan copiàvem, encara sort si els models eren escollits. El que era realment esgarrifós era quan ens feien inventar gòtics o renaixements més o menys platerescos! Allò era una misèria, i viure d'aquella misèria no val pas la pena.

Le Corbusier i P. Jeanneret
Construccions a Ville d'Avray, 1928

No obstant, quants n'hi ha que encara van fent.

Estils? Estils! Tant se val. Emociona. Altamira com emociona el Partenon, o la nostra Seu (amb chor o sense), com emocionarà la nova arquitectura quan el que la crei tingui el do de fer obra bella.

A més a més, si el món hi va, per què aturar-nos?

De totes les fees ajudades en sortirà el miracle.

Ramon Puig-Cairalt

Sembla estrany com hi hagi encara qui no cregui bona l'arquitectura moderna, sols perquè ell no la sent; no fixant-se que li passa com aquell qui només sent exercicis d'estudi en la música de Bach.

Avui dia, escriure articles en defensa de l'estil modern, fa l'efecte mateix que escriure'n en defensa de l'aviació.

Albert Carbó

Crec en l'esdevenidor d'aquesta arquitectura, eliminant els «pocils» de l'Exposició d'Ats Decoratives de París i les composicions futuristes, i com és convenient d'avesar la gent al confort i costums que permeten les noves plantes; tot això entenc que s'hauria de construir en noves urbanitzacions perquè no fallés la prova.

Mirant gravats de cases fetes a l'estranger, veiem com quasi sempre resulta més reeixit un conjunt d'arquitectura urbana segons la nova orientació, que l'edifici aïllat, així un cop acabat el pla Cerdà amb el patró que li donaren els mestres d'obres de l'any 70, hi hauria lloc de desmar definitivament l'ornamentació de pedra artificial, i la de guix dels interiors d'ara, per a deixar jugar els volums, els buits i els plens de les noves estructures amb la llum i vegetació dels espais lliures a preveure, però mai introduir una varietat més en la sèrie de pensades i estils dels carrers de Barcelona.

DISCOS

“LE SACRE DE PRINTEMPS”

L'edició feta per «Regal» de tot *Le Sacre de Printemps* de Strawinski té tots els avantatges que suposa recollir una audició dirigida pel mateix autor. I cal insistir amb això per ésser precisament aquest autor amb les obres del qual és difícil trobar un director que encerti llur interpretació. La força personal de Strawinski només és sostinguda en les seves obres quan ell les interpreta. En elles cal seguir tots els detalls de la partitura, no hi ha anotació que hi sigui per demés. La seva música, i més el *Sacre*, és d'una estilització tant precisa que si res no hi falta, tampoc hi ha res que sigui inoportú; amb això es fa necessària la submissió a la partitura, greu inconvenient per a molts directors de «opere».

Le Sacre de Printemps clou un dels períodes constructius més intensos del seu autor. *L'ocell de foc* i *Petrucha* són els seus antecedents, però *Le Sacre* sembla ésser l'obra definitiva. Després Strawinski ha anat refermant-se amb ell mateix i reduint-se a la petita orquestra, on no s'ha de cercar més que les formes més simples de la música: el contrapunt sembla ésser l'únic element constructiu. Una de les seves darreres obres, l'òpera *Edip*, és la manifestació del seu pensament, que la música no ha de manllevar res a les altres arts; ha de fer-se només que amb els seus elements i per això a l'oient ha d'arribar amb la menor quantitat possible d'elements literaris; empra per aquesta obra un idioma, el llatí, i un llibre, l'assumepte de l'*Edip*, prou coneguts perquè l'espectador no s'hagi de capficar i concreti l'atenció solament a la música.

Referint-nos al servei del disc per aquesta música i a l'edició de *Le Sacre de Printemps* en discos, hem de dir que si el gramòfon necessita música que sigui tan neta com es pugui de barroquisme no hi ha res com aquesta música que és tot síntesi. La música de Strawinski s'allunya tant del romanticisme com de l'impressionisme. No és tampoc música de programa. Es prou clara, s'abasta a ella mateixa; per a existir no necessita ni el text literari ni un objecte a descriure: només li cal contrapunt i polifonia. La polifonia hi és com a únic resultat d'una instrumentació a base de timbres purs i això a estones dona a l'audició una cruïra a la qual no estem avesats.

Doncs bé, aquí és precisament el gran valor del disc, de reproduir sense perdre realisme totes aquestes sonoritats i sense que semblin disperses i conservant el valor estructural de l'obra. En aquest sentit no és temerari afirmar que el gramòfon ens supera a l'audició de concert. Només a l'escena amb el complement coreogràfic pot tenir valor evocatiu dels ritmes de la Rússia primitiva que el seu autor va voler donar-li, però en el concert, desprovista de la plàstica i restant només com a obra musical, cal donar-li un altra forma i fer-hi una adaptació particular, que li lleva caràcter.

Aquesta edició superba de Regal, que no és sorollosa ni cal que ho sigui, permet seguir tot el conjunt de l'obra, fent-se sentir la rigidesa gairebé mecànica, d'una interpretació detallista, d'aquesta música que hom ha qualificat de científica, i que avui és l'única que animada per un ritme ferm, té molta vida per a fer-nos oblidar les carinqueroneries romàntiques, la dèria del *holocaust* de molts mestres germànics, sense caure tampoc en l'impressionisme subjectiu dels darrers músics francesos.

J. G.

Le Sacre de Printemps (Strawinski). Orquestra Simfònica de París. Regal, D 15213, 15214, 15215, 15216, 15217.

Reproduccions d'Art Escultòric

Invitem a visitar l'exposició d'art escultòric que acabem d'inaugurar, on es troben reproduccions de tota l'estatuària clàssica, grega i llatina i molts ornamentals de tots els estils i èpoques. Disposem d'extenses col·leccions de bustos, estàtues, imatges, relleus, làmpares, aplics, pedestals, etc., i articles per a la decoració de jardins, tals com gerros, testos, bancs, brolladors per harmonitzar en cada cas amb l'estil del conjunt.

LENA, S. A.

Rosselló, 238 (junt P. de Gràcia). - Barcelona

Art Antic i Modern **MOYΞEION** Archs, 6/ Entressol Tel. 22659

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapissar. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passéig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

Aparell cinema sonor

Orphee-Sincrònic

Cap de tanta potència i claredat en els seus sons

EMPRESARIS:

Demaneu totseguit condicions i equipeu els vostres salons d'espectacles amb aquest aparell per fer grans recaptacions:

Màximes garanties de funcionament

Condicions assequibles a totes les Empreses

Les demostracions efectuades al Saló Kursaal, de Barcelona, han convençut als més exigents, reputant-lo com el millor aparell europeu presentat fins avui.

Agents exclusius: **CINEMATOGRAFICA ASTREA, S. A.**

Rambla de Canaletes, 6. - **BARCELONA.** - Telèfon 12833

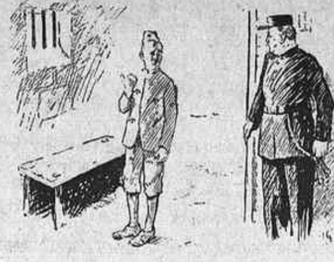
— A quant va el ràcium?
— A sis centes mil pessetes el gram.
— Doncs posi-me'n deu rals.

(Passing Show.)

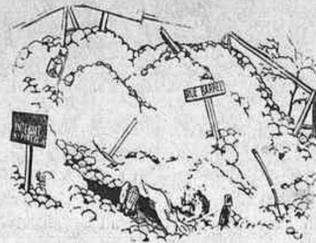
— Alto, Manel! El meu barret!

(London Opinion.)

El nou estudiant. — Per què aquests barrots? Que teniu por dels lladres?

(London Opinion.)

La força de l'habitud o el jardí de l'espatllacarrers.

(Ric et Rac.)

L'amo. — Un passeig en cotxe obert és tan bo com una ampolla de tònic.
El passatger. — Potser sí, però voleu dir que no preneu massa al peu de la lletra allò de usacsegi's abans d'usar-lo?

(Passing Show.)

Exposició de Barcelona de 1930

OBERTURA DEL RECINTE

Dies feiners, a les deu del matí Dies festius, a les nou del matí

TANCAMENT DEL RECINTE

Dies feiners, a les nou de la nit Dissabtes, vigílies dies festius i dies festius, a les deu de la nit

PREUS D'ENTRADA

Dies feiners, 2'10 ptes. Dies festius, 1'05 ptes.

NOTA: En aquests preus va inclòs l'impost de Protecció a la Infància.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.
Entrada: 1'05 ptes.

Pavelló Reial

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a set de la tarda.
Entrada gratuïta.

Palau de l'Art Modern

Obert des de les deu del matí fins a les quatre de la tarda.
Entrada gratuïta.

Palau de les Missions

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a vuit de la tarda.
Entrada: 0'50 ptes.

Poble Espanyol

Obert cada dia, des de les deu del matí a les nou del vespre. Dissabte, vigílies de dies festius i dies festius, obert fins a dos quarts de deu de la vetlla.
Entrada ordinària: 1,05 ptes.

El públic podrà contemplar cada dia les fantàstiques il·luminacions i els jocs d'aigua.
Dies feiners, d'onze a una del matí i de quatre a sis tarda. Dies festius, de deu a una del matí i de quatre a sis tarda.

Brollador lluminós i cascades en combinacions alternades.
Cada dia, de sis a vuit del vespre.

Gran Parc d'Atraccions

ENTRADA D'AUTOMOBILS AL RECINTE

Dies feiners 4 pessetes
Dies festius 2 " "

NOTA: Els passis gratuïts d'entrada al recinte són vàlids fins a nou avís.

Llits daurats i de ferro: Mobles de metall
Parasols, Cadires, Bancs i altres articles
per a Jardí i Platja: Material sanitari, etc.

Únic despatx de la Fàbrica:

Balmes, 2. - BARCELONA

UNA OBRA
MAESTRA
DE ÉXITO
MUNDIAL

HISTORIA DE LA HUMANIDAD

POR
HENDRIK W. VAN LOON

Un volumen de 508 páginas, de 26 x 18 centímetros, con 17 láminas en colores, y 142 grabados y mapas, lujosamente encuadernado: 30 pesetas

ES esta una obra rara y admirable. Originalísima por su concepción, está expuesta en forma clara, viva y concisa. Huye el autor de los relatos históricos, que tarde o temprano se olvidan. Toma los momentos culminantes de la historia humana y los presenta de tal manera resumidos, casi condensados, en una fórmula sorprendente o en una fase tan pintoresca, siempre científicas en el fondo, que es imposible olvidarlos jamás. Los sorprendentes y al mismo tiempo evocadores dibujos originales del propio autor y la intención crítica que, con sobrio humorismo, late en el fondo del texto, atrae y estimula la inquietud imaginación del estudiante, a la vez que obliga al hombre docto a meditar sobre la intención altamente intelectual que avalora todos los párrafos. Ello hace que no sea posible leer este libro sin gran deleite y sentir la inteligencia enriquecida y liberada de la apatía y prejuicios culturales que nos aquejan.

Un éxito inmenso ha alcanzado la HISTORIA DE LA HUMANIDAD en los países a cuya lengua se ha traducido (Inglaterra, Alemania, Rusia, Japón, Hungría, Holanda, Suecia, Finlandia, etc.), bastando decir que sólo de la edición norteamericana se han vendido ya más de 200.000 ejemplares.

Pida el prospecto explicativo gratis.

BOLETÍN DE SUSCRIPCIÓN

Yo, el abajo firmado, declaro comprar a la EDITORIAL LUIS MIRACLE, de Barcelona, la obra HISTORIA DE LA HUMANIDAD, por Hendrik W. Van Loon, comprometiéndome a pagar su total importe de 35 pesetas en seis plazos mensuales, el primero de 10 pesetas y los restantes de 5 pesetas hasta su completa liquidación, considerándose la obra en calidad de depósito mientras no haya satisfecho el firmante el importe total de la misma y sometiéndome a la jurisdicción de los Tribunales de Barcelona para ventilar cualquier cuestión que pueda derivarse del incumplimiento del presente contrato. — Precio al contado 30 pesetas, pagaderas a la recepción de la obra.

Firma,

Nombre y apellidos
Edad Profesión
Domicilio
Dirección de la colocación
Población
Provincia

Timbre
móvil
de 15 cts.

Llene hoy mismo y remita el boletín de suscripción a la
Editorial LUIS MIRACLE
Calle Urgel, 155 - BARCELONA

BABY-LAX El millor, LAXANT-PURGANT

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 196
Telèg.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 78013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Subscriu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BULLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

_____ de _____ de 19____

Signatura

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS
perquè combaten les seves causes

• Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquís, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptades pels mèdics. — Les Pastilles ASPAIME són les preferides pels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA pesseta la caixa en les principals farmàcies i drogueries.

1 Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG
Carrer del Ter, 10 - Telèfon 50791 - BARCELONA

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis àcida (mal de pedra), Bronquitis paroxismals, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generalis

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 193

Subscriu-vos a la

GASETA DE LES ARTS

Redacció i Administració

Via Laietana, 37 : BARCELONA

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per
a noves indústries

Noves instal·lacions
canvis i trasllats

Certificats de
productor nacional

Contribució industrial
territorial, utilitats

Expedients de protecció
de l'Estat

Representant especial
a MADRID